

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
ANABİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EŞ SEÇİMİNE YÖNELİK
TUTUMLARININ ANA-BABAYA BAĞLANMA VE KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİ İLE İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Reyhan KORUNUR

Danışman
Doç. Dr. Nuray TAŞTAN

Haziran, 2020
KIRIKKALE

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
ANABİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EŞ SEÇİMİNE YÖNELİK
TUTUMLARININ ANA-BABAYA BAĞLANMA VE KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİ İLE İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Reyhan KORUNUR

Danışman
Doç. Dr. Nuray TAŞTAN

Haziran, 2020
KIRIKKALE

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimine Yönelik Tutumlarının Ana-Babaya Bağlanma ve Kişilik Özellikleri İle İlişkisi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

16 /06 / 2020

Reyhan KORUNUR

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın gerçekleşme sürecinde, görüş ve önerilerini sunan, araştırmanın her aşamasında destek olan, bilgi ve tecrübeleriyle beni yönlendiren değerli tez danışmanım, Doç. Dr. Nuray TAŞTAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve birikimleri ile bana katkı sunan başta Prof. Dr. Hasan ATAÖLÜ olmak üzere tüm bölüm hocalarıma da teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatım boyunca her zaman yanımda olan, bana destek veren, sevgilerini, dualarını benden esirgemeyen kıymetli aileme çok teşekkür ediyorum.

Bununla birlikte hayat arkadaşlığı konusunda her zaman yanımda olan, desteğini ve tecrübelerini çok yakından hissettiğim değerli eşim, Dr. Öğretim Üyesi Harun KORUNUR'a yüksek lisans sürecinde de en büyük destekçim ve yardımcım olduğu için sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EŞ SEÇİMİNE YÖNELİK TUTUMLARININ ANA-BABAYA BAĞLANMA VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE İLİŞKİSİ

Korunur, Reyhan

Yüksek Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Nuray TAŞTAN

Haziran 2020, 98 Sayfa

Eş seçimi süreci insan hayatında önemli bir yerde bulunmaktadır. Üniversite döneminde ise bireylerin kendileri ile ilgili önemli kararları alabildikleri ve eş seçimi sürecine yaklaştıkları bilinmektedir. Aynı zamanda çocukluk çağı anne-baba yaşantılarının ve kişilik özelliklerinin de eş seçimi sürecini etkileyeceği düşünülmektedir. Bu üç değişkenin ilişkisinin birlikte ele alınması ilgili alana katkı sağlayabileceği gibi, eş seçimi yapacak bireylere de yardımcı olabilir. Bu bağlamda, bu araştırmanın temel amacı, Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimine Yönelik Tutumlarının Ana-Babaya Bağlanma ve Kişilik Özellikleri İle İlişkisini incelemektir.

Araştırma Munzur Üniversitesi'nde öğrenim gören; 152'si erkek (%39,9) ve 229'u kadın (%60,1) olmak üzere toplam 381 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Romantizm ve Eş Seçimi Tutumları Ölçeği, Anneye-Babaya Bağlanma Ölçeği ve On-Maddeli Kişilik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada, ilişkisiz örneklem t testi, anova, regresyon ve çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; erkek ve kadın katılımcıların eş seçimi tutumları açısından karşılaştırılması için yapılan t-Testi sonucunda eş seçiminin cinsiyete göre anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur ($t(378) = -3.34, p < .01$). Buradan hareketle eş seçimi tutumunun erkek ve kadın olma durumuna göre değişiklik gösterdiği söylenebilir. Ancak eş seçimi tutumlarının yaşa göre ($F(2, 377) = .619, p > .05$), yaşadıkları yere göre ($F(2, 377) = .437, p > .05$) ve sosyo-ekonomik düzeylerine göre ($F(2, 377) = 1.603, p > .05$) anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir. Eş Seçimi, Anne-Babaya Bağlanma ve Kişilik Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analiz Sonuçları incelendiğinde, eş seçimi ölçek

puanları ile anne babaya bağlanma ölçek puanları ($r=.034$, $p>.05$), kişilik ölçeği alt boyutlarından deneyime açıklık ($r=.017$, $p>.05$), yumuşak başlılık ($r=-.042$, $p>.05$), duygusal dengelilik ($r=-.021$, $p>.05$) ve sorumluluk ($r=.004$, $p>.05$) puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Eş seçimi ölçek puanları ile kişilik ölçeği alt boyutlarından dışa dönüklük puanları arasında ($r=-.103$, $p<.05$) anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Anne-babaya bağlanma ölçeği puanları ile kişilik ölçeğinin alt boyutundan deneyime açıklık arasında ($r=-.103$, $p<.05$) negatif yönde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Anne-babaya bağlanma ölçeği puanları ile kişilik ölçeğinin alt boyutlarından yumuşak başlılık ($r=.000$, $p>.05$), duygusal dengelilik ($r=.062$, $p>.05$), sorumluluk ($r=.014$, $p>.05$) dışa dönüklük ($r=.014$, $p>.05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Kişilik ölçeği alt boyutlarından deneyime açıklık ile sorumluluk arasında ($r=.104$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Anne-babaya bağlanma, deneyime açıklık, yumuşak başlılık, duygusal dengelilik, sorumluluk, dışa dönüklük eş seçimine ilişkin varyansın %1' ini açıklamaktadır ($R^2=.013$). Araştırma bulguları literatür doğrultusunda tartışılmış ve çeşitli önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eş seçimi, Bağlanma, Kişilik özellikleri

ABSTRACT

THE RELATION OF THE ATTITUDES OF UNIVERSITY STUDENTS CONCERNING SPOUSE SELECTION WITH THEIR DEVOTION TO PARENTS AND PERSONAL TRAITS

Korunur, Reyhan

M.A., Department of Guidance and Psychological Counseling

Thesis Advisor: Assoc. Doç. Dr. Nuray TAŞTAN

June 2020, 98 Pages

The spouse selection process takes an important place in human life. In the university period, it is known that individuals can make important decisions about themselves and become interested in the process of choosing a partner. At the same time, childhood experiences with parents and personality traits are thought to affect the spouse selection process. Dealing with the relationship of these three variables together can contribute to the field and help individuals to choose a partner, as well. In this context, the main purpose of this study is to examine the relationship between the attitudes of university students towards spouse selection and devotion to parents and personality traits. The research at Munzur University was conducted with a total of 381 participants, of which 152 were male (39.9%) and 229 were female (60.1%). Personal Information Form, Romanticism and Spouse Selection Attitudes Scale, Mother-Father Devotion Scale and Ten-Item Personality Scale were used as data collection tools. In the study, unrelated sampling t test, anova, regression and multiple regression analysis were performed. According to the results of the analysis; As a result of the t-Test conducted to compare male and female participants in terms of their spouse selection attitudes, it was found that spouse selection showed a significant difference according to gender ($t(378) = -3.34, p < .01$). In this context, it can be said that the attitude of choosing a spouse varies according to the outcomes of being a man and a woman. However, spouse selection attitudes according to age ($F(2, 377) = .619, p > .05$), according to where they live ($F(2, 377) = .437, p > .05$) and according to their socio-economic level ($F(2, 377) = 1.603, p > .05$) do not differ significantly.

When the Correlation Analysis Results Regarding Spouse Selection, Devotion to Parents, and Personality Scale Sub-Dimensions are examined, there was no significant relationship between the choice of spouse scale scores and devotion to parents scale scores ($r = .034, p > .05$), openness to experience from sub-dimensions of personality scale ($r = .017, p > .05$), soft-headedness ($r = -.042, p > .05$), emotional balance ($r = -.021, p > .05$) and responsibility ($r = .004, p > .05$). A significant relationship was obtained between spouse selection scale scores and personality scale sub-dimensions and extroversion scores ($r = -.103, p < .05$). A negative relationship was found between the scores of devotion to parents and sub-dimension of personality scale and openness to experience ($r = -.103, p < .05$). There was no significant relationship between parental devotion scale scores and sub-dimensions of personality scale, softness ($r = .000, p > .05$), emotional balance ($r = .062, p > .05$), responsibility ($r = .014, p > .05$) extroversion ($r = .014, p > .05$). In the sub-dimensions of the personality scale, a positive and meaningful relationship was obtained between openness to experience and responsibility ($r = .104, p < .05$). It explains 1% of the variance related to devotion to parents, openness to experience, soft-headedness, emotional balance, responsibility, and extraversion partner selection ($R^2 = .013$). Research findings are discussed in accordance with the literature and various suggestions are included.

Key Words: Spouse selection, Devotion, Personal traits

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

REST: Romantizm ve Eş Seçimi Tutumu Ölçeği

ABBÖ: Ana Babaya Bağlanma Ölçeği

OMKÖ: On Maddeli Kişilik Ölçeği

SPSS: Statistical Packet for Social Sciences-Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

N: Kişi Sayısı

SS: Standart Sapma

p: Anlamlılık

r: Korelasyon Katsayısı

t: Bağımsız Değişken

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Üniversite Öğrencilerinin Yaşa Göre Betimsel İstatistikleri.....	34
Tablo 2: Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Betimsel İstatistikleri.....	34
Tablo 3: Üniversite Öğrencilerinin Devam Etmekte Oldukları Bölümlere Göre Betimsel İstatistikleri.....	35
Tablo 4: Üniversite Öğrencilerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Betimsel İstatistikleri.....	35
Tablo 5: Üniversite Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeylerine Göre Betimsel İstatistikleri.....	36
Tablo 6: Üniversite Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeylerine Göre Betimsel İstatistikleri.....	37
Tablo 7: Üniversite Öğrencilerinin Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Göre Betimsel İstatistikleri.....	37
Tablo 8: Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Akademik Başarılarına Göre Betimsel İstatistikleri	38
Tablo 9: Üniversite Öğrencilerinin Yaşamlarının Büyük Kısmını Geçirdikleri Yerleşim Birimine Göre Betimsel İstatistikleri.....	38
Tablo 10: Üniversite Öğrencilerinin Anne Baba Birliktelik Durumlarına Göre Betimsel İstatistikleri.....	39
Tablo 11: Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Yaşama Durumlarına Göre Betimsel İstatistikleri	39
Tablo 12: Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Puanları ile Cinsiyet Arasındaki t Testi Sonuçları	47
Tablo 13: Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Puanları ile Yaş Gruplarına Göre Betimsel İstatistikleri.....	47
Tablo 14: Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Puanları ile Yaş Grupları Arasındaki Anova Sonuçları.....	48
Tablo 15: Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Puanları ile Yaşanılan Yere Göre Betimsel İstatistikleri.....	48
Tablo 16: Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Puanları ile Yaşanılan Yere Göre Anova Sonuçları.....	49
Tablo 17: Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Puanları ile Algılanan Sosyo-Ekonomik Duruma Göre Betimsel İstatistikleri.....	49

Tablo 18: Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Puanları ile Algılanan Sosyo-Ekonomik Duruma Göre Anova Sonuçları	50
Tablo 19: Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Puanlarının, Anne-Babaya Bağlanma ve Kişilik Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analiz Sonuçları.....	50
Tablo 20: Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Puanlarının Yordanmasına İlişkin Bulgular	51

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Problem.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Tanımlar.....	5
1.5. Varsayımlar.....	5
1.6. Sınırlılıklar.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE ARAŞTIRMALAR

2.1. EŞ SEÇİMİ	7
2.1.1. Eş Seçimi Kavramı.....	7
2.1.2. EŞ SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	10
2.1.2.1. Aile Onayı ve Görücü Usulü Faktörü.....	10
2.1.2.2. Anlaşarak Evlenme ve Flört Faktörü.....	10
2.1.2.3. Cinsiyet.....	11
2.1.2.4. Yaş Faktörü.....	12
2.1.2.5. Eğitim Faktörü.....	12
2.1.2.6. Mesleki ve Ekonomik Durum Faktörü.....	13
2.1.2.7. Fiziksel Görünüm ve Sağlık Faktörü.....	13

2.1.2.8. Sosyal Medya ve Televizyon Programları Faktörü.....	14
2.1.2.9. Kültürel Etkenler.....	15
2.1.3. EŞ SEÇİMİN KURAMSAL ALT YAPISI.....	15
2.1.3.1. Psikanalitik Kuram.....	15
2.1.3.2. Sosyal Rol Kuramı.....	16
2.1.3.3. Benzerlik Kuramı.....	16
2.1.3.4. Birbirini Tamamlayan Gereksinimler Kuramı.....	17
2.1.3.5. Süreç ve Süzgeç Kuramı.....	17
2.1.3.6. Cinsel Stratejiler Kuramı.....	17
2.1.3.7. Evrimsel Kuram.....	18
2.1.4. Eş Seçimi ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	19
2.1.5. Eş Seçimi ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	23
2.2. BAĞLANMA.....	26
2.2.1. Bebeklik ve Çocukluk Dönemi Bağlanma.....	28
2.2.2. Yetişkinlikte Bağlanma.....	29
2.2.3. Romantik İlişkilerde Bağlanma.....	30
2.2.4. Anne-Babaya Bağlanma.....	30
2.2.5. Bağlanma ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	31
2.2.6. Bağlanma ile İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	32
2.3. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ.....	34
2.3.1. Kişilik Kavramı.....	34
2.3.2. Ayırıcı Özellik Yaklaşımı.....	34
2.3.3. Beş Faktör Kişilik Kuramı.....	35
2.3.4. Beş Faktör Kişilik Kuramı Boyutları.....	35
2.3.4.1. Dışadönüklük (Extraversion):.....	35
2.3.4.2. Gelişime Açıklık (Openness/Openness to Experience).....	36
2.3.4.3. Duygusal Denge/Nevrotiklik (Emotional Stability):.....	36
2.3.4.4. Uyumluluk/Yumuşak Başlılık (Agreeableness).....	36
2.3.4.5. Sorumluluk (Conscientiousness).....	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	38
3.2. Çalışma Grubu	38
3.3. Verilerin Toplanması	45
3.3.1. Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeği.....	45
3.3.2. Ana Babaya Bağlanma Ölçeği.....	47
3.3.3. On Maddeli Kişilik Ölçeği (OMKÖ).....	48
3.3.4. Kişisel Bilgi Formu.....	50
3.4. Araştırmada Kullanılan İstatistiksel Analizler	50

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tutumları ile Cinsiyet Arasındaki T- Testi Sonuçları.....	51
4.2. Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tutumları ile Yaş Grupları Arasındaki Anova Sonuçları.....	52
4.3. Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tutumları ile Yaşanılan Yer Arasındaki Anova Sonuçları	53
4.4. Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tutumları ile Algılanan Sosyo-Ekonomik Durum Arasındaki Anova Sonuçları.....	53
4.5. Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Puanlarının, Anne-Babaya Bağlanma ve Kişilik Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analiz Sonuçları.....	55

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA ve YORUM

5.1. Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tutumları ile Cinsiyet Arasındaki Bulguların Tartışılması.....	57
5.2. Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tutumları ile Yaş Grupları Arasındaki Bulguların Tartışılması	58
5.3. Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tutumları ile Yaşanılan Yer Arasındaki Bulguların Tartışılması	59
5.4. Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tutumları ile Algılanan Sosyo-Ekonomik Durum Arasındaki Bulguların Tartışılması	60

5.5. Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Puanlarının, Anne-Babaya Bağlanma ve Kişilik Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	60
---	----

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Araştırmanın Sonuçları	63
6.2.Öneriler	64
KAYNAKÇA	65
EKLER	75
EK 1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU	75
EK 2: ROMANTİZM VE EŞ SEÇİMİ TUTUMU ÖLÇEĞİ	77
EK 3: ANA BAĞLANMA ÖLÇEĞİ	79
EK 4: BABAYA BAĞLANMA ÖLÇEĞİ.....	80
EK 5: ON MADDELİ KİŞİLİK ÖLÇEĞİ	81

BÖLÜM 1

1.GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı ve önemi anlatılmaktadır. Bununla birlikte araştırmanın sayıltıları, sınırlılıkları ve bazı terimlerin araştırma içerisindeki tanımlarına yer verilmektedir.

1.1. Problem

İnsan yaşamının her aşamasında; başka insanlarla iletişim, etkileşim ve paylaşımlarda bulunarak, hayatına devam etmek durumundadır. Başkalarıyla kurulan bu ilişkiler insan yaşamını etkileyen psikolojik ve sosyal yönlerden birçok durumun da belirleyicisi olarak görülebilir. Bu açıdan bakıldığında; başkalarıyla kurulan yakın ilişkiler insanı anlamlandırma konusunda belirleyici olabilir. Yakın ilişkiler kişiler arası ilişkilerin önemli bir yönü olduğu ve kişinin iyi oluş ve ilişki doyumunu arttırdığı için doğru anlaşılması gerekmektedir (Prager, 2000). İnsanların kendilerini mutlu ve güvende hissetmelerine, yaşamlarında doyum sağlamalarına, başkalarıyla kurdukları yakın ilişkiler yardımcı olur. Yakın ilişkiler, bireylerin başka insanlarla yakınlaşmaları, güven duymaları ve kendi iç dünyalarını paylaşmaları ile oluşur. İlişkinin ilerlemesiyle birlikte savunma mekanizmaları ve sosyal maskeler ortadan kalkar. Bununla birlikte güçlü yanların yanında güçsüz ve çocuksu özelliklerde paylaşılır (Yavuzer, 2004). Yakın ilişki kurmak belli gelişim dönemlerini tamamladıktan sonra insanlar için bir ihtiyaç haline gelir. Ailenin, akrabaların arkadaşlıkların yakınlığından farklı türde bir yakınlığa gereksinim duyulur. Bu gereksinim ise, romantik ilişkinin başlaması ve evlilik süreci ile karşılanır (Altuntaş ve Atli, 2015). İnsanların sağlıklı yakın ilişkiler kurması, kendilerini mutlu ve güvende hissetmelerini sağlar. Yaşanılan yakın ilişkilerin, evlilik yaşantılarının yolunda gitmesindeki etkisi büyüktür (Gizir, 2012). Yakın ilişkiler bu nedenle insanların hayatında önemli bir yerde bulunmaktadır (Büyükşahin, 2006).

Üniversite dönemi de bireylerin sosyal ilişkiler ve yakın ilişki kurma konusunda farklı fırsatlar ve deneyimlerle karşılaştıkları bir dönem olması açısından bireylerin yaşamlarını büyük ölçüde etkilemektedir. Gençlerin karşı cinse yönelik tutumlarını bu dönemde yaşadıkları ilişkiler etkileyebilmektedir. Bu dönemde eş seçiminde

bulunacak olan gençler bu konudaki beklentilerini değerlendirme fırsatını da bulmaktadırlar (Özgüven, 2014). Toplumun ve kültürel yapının en dinamik unsuru olan üniversite gençliğinin en önemli özelliği yönetici, karar verici ve bilgi sahibi olmalarıdır (Yazıcı, 2003). Üniversite döneminde öğrenciler hem sosyalleşir hem de eş seçimine yönelik fikir oluşturabilir. Arkadaş grubundan kendisine ve beklentilerine uygun bir eş adayı belirleyebilir (Bener, 2011). Üniversitenin ilk yıllarında ergenlikten genç yetişkinliğe geçen üniversite öğrencileri geleceğine yönelik ilişkilerine farklı bir boyut kazandırmak isterken, eşyle yaşadığı olumlu ve olumsuz durumları deneyimler ve buna göre eş seçimi tercihlerini yaparlar. Eş seçme aşamasında olan üniversite öğrencilerinin evliliğin çağdaşlaşma ile kazandığı yeni anlamın farkında olmaları önemlidir. Ayrıca eş olarak seçecekleri kişiden beklentileri de gerçekçi olmalıdır. Bu nedenle evlilik için hazır olup olmadığını anlaması için kendini ve karşıdaki kişiyi iyi tanıması, kendi beklentilerinin farkında olması gerekmektedir. Hayatına nasıl bir eşle devam etmek istediğini belirleyen, ne istediğinin farkında olan üniversiteli gençler, yaşları büyüdükçe evliliğe yaklaşır, kendilerine uygun eş seçimini yaparlar (Onbaş, 2007). Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalar, karşı cins ile olan arkadaşlıkların eş seçimi üzerinde önemli oranda etkili olduğunu göstermektedir. Çünkü bu süreçte kızlar ve erkekler birbirlerini daha iyi tanıyabilir ve çiftler evlenmeden önce birbirlerinin olumlu ve olumsuz yönlerini görebilme fırsatı bulabilirler (Özabacı, 2009).

Kişinin kiminle aile kuracağının belirlendiği dönemi oluşturan eş seçimi süreci, insanların yaşantısı üzerindeki etkisine bakıldığında, fazlasıyla önemli bir süreçtir. Evlilik aile kurumunun temelini oluşturur. Yasalara göre; sosyal, ahlaki ve hukuki bir kurum olan evlilik, hukuken makbul ve geçerli birleşmedir (Bayoğlu ve Atlı, 2014). Kişinin tüm yaşamını etkilemesi açısından evlilik kararı oldukça önemlidir. Bireylerin uygun tercihler yapması, evlilikten alınan doyumun yüksek olmasını ve evliliklerin sağlıklı bir şekilde yürümesini sağlar (Özgüven, 2014). Eş seçimine yönelik herkesin farklı tutum ve beklentileri olabilir. Bu tutum ve beklentilerin neler olacağı ve önem dereceleri tamamen kişinin kendisiyle ilgilidir (Kalkan, Hamamcı ve Yalçın, 2012). Evlilik kararı insan hayatındaki en önemli kararlardan biridir. Kişi evliliğe ilişkin en doğru seçimi nasıl yapacağını bilmelidir. Karşısındaki kişide ne tür özellikler aradığını, kendisi için nelerin öncelikli olup olmadığını doğru bir şekilde değerlendirerek eş seçimine karar vermelidir (Şenel, 2004).

İnsanlar doğumdan ölüme kadar başka insanlarla yakın ilişkiler kurarlar. Bu yakın ilişkiler kurulurken ilişki kurma tarzı büyük önem arz etmektedir. İlişki kurma tarzı “bağlanma” adı verilen sistemle belirlenir. Bebeklik döneminde temel bakım veren kişi ile kurulan bağlantı ise bağlanma olarak tanımlanır (Bowlby, 1973). Bağlanma sistemi için daha çok bebeklik ve çocukluk dönemi önemli görülse de insan tüm yaşamı boyunca bu sistemin etkisi altında kalmaktadır. Çocuklar, ebeveynler ve romantik ilişki yaşayan bireyler de bağlanma sisteminden etkilenmektedir (Levy, Ellison, Scott ve Bernecker, 2011). Bağlanma örüntüleri bebeklik döneminden başladığı için genellikle bebeğin ilk bakımını üstlenen anne ile ilişkisi üzerinde durulmuştur. Ancak hem annenin hem de babanın çocuğun gelişiminde önemli rolleri vardır. Çünkü çocuk iki biyolojik ebeveynden oluşarak meydana gelir. Bebeklik döneminde bağlanma ile ilgili çalışmalar yapılırken anneler kadar olmasa da babalarında çocukları ile güçlü bağlılıklarının olabileceği belirtilmiştir (Ainsworth, 1989). Babalar da çocukları konusunda en az anneler kadar hassas olabilmektedirler. Sadece annelik-babalık rollerinden dolayı çocukların baba ile geçirdikleri zaman anneye göre daha azdır. İlk zamanlar anne ile yakın ilişkiler kurulsa da ergenlik döneminden sonra baba ile de önemli ilişkiler kurulur. Çocuk dış dünyayı tanımak için babanın rehberliğine ihtiyaç duyar ve baba ile bir ayrılık yaşadığında bu durum onu anne ayrılığı kadar etkiler (Öngider, 2013). Anne ve babayla kurulan ilişkiler, kuşaklar arası aktarılır ve anne-babalık tarzları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Umay, 2019).

Kişilik özellikleri de bireylerin tercihleri üzerinde önemli etkilere sahiptir. Kişilik, bireylerin kendilerinden kaynaklı tutarlı davranış kalıpları olarak tanımlanmıştır. Tutarlı davranış kalıpları ise her durum için benzer davranışların gözlenmesi şeklinde belirtilmiştir (Burger, 2006). Tutar (2013) ise kişiliği bireylerin kendilerine has ayırıcı davranışlarının bütünü olarak tanımlamıştır. Literatürde farklı kişilik tanımlarına rastlanmaktadır. Bunlardan biri de kişiliğin temel boyutlarını tanımlayan modellerden biri olan beş faktör modelidir. Bu model kişilik özelliklerinin uygun sınıflandırılması olarak açıklanmaktadır. Dışa dönüklük, nevrotizm, yumuşak başlılık, öz disiplin ve gelişime/deneyime açıklık kişilik özellikleri beş faktör modelini oluşturmaktadır (McCrae ve Costa, 2006).

1.2. Araştırmanın Amacı

Yüksek lisans tezi kapsamında yapılan bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin eş seçimine yönelik tutumlarının ana-babaya bağlanma ve kişilik özellikleri ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin eş seçimine yönelik tutumlarının demografik özelliklerle olan ilişkilerinin araştırılması da çalışmanın amaçlarındandır. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin eş seçimine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin eş seçimine yönelik tutumları yaşa göre anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin eş seçimine yönelik tutumları yaşadıkları yere göre anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin eş seçimine yönelik tutumları sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?
5. Üniversite öğrencilerinin eş seçimine yönelik tutumları ana-babaya bağlanma ve kişilik özellikleri alt boyutlarına göre anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eş seçimi kişinin hayatında çok önemli bir yerde bulunmakta ve yaşantısını olumlu ve olumsuz yönlerde etkileyebilmektedir. Doğru eş seçimi mutlu, huzurlu evlilikler oluştururken, sağlıklı bireyler yetişmesine de katkı sağlar. Gelişen teknoloji ile birlikte eğitim seviyesinin yükselmesi ve insanların çalışma hayatına girmesi toplum yapısının değişmesine neden olmuştur. Toplum yapısının değişmesi ile birlikte insanlar bireyselleşmiş, evlilikten ve eşlerden beklentiler de farklılık göstermeye başlamıştır. Eşlerin birbirlerinin beklentilerini karşılayabilmeleri ise daha mutlu ve sağlıklı bir evlilik sürdürebilmeleri açısından önemli bir kriter haline gelmiştir. Bu kriterleri ortaya çıkaran nedenleri anlayabilmek için toplumun eğitilmiş tabakasını oluşturan üniversite öğrencilerinin evlilik ile ilgili görüş ve beklentilerinin alınması gerekli görülmüştür. Üniversite öğrencileri ve eş seçimi ile ilgili yapılan çeşitli araştırmalar olsa da değişen hayat şartlarıyla beraber bireylerin bu konudaki

kriterlerinin farklılık göstermesi güncel çalışmaların yapılması gereğini ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda konunun farklı kültür ve toplumlarda çalışılmasının; üniversite çağındaki gençlere, aile ve evlilik konularında rehberlik hizmetlerini yürüten danışmanlara ve konuyla ilgili diğer araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aile ile ilgili çalışmaların sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için de bu alanda yapılan araştırmalar önemli bir yere sahiptir. Evlilik öncesi verilen eğitimlerin içeriği oluşturulurken bu araştırmaların sonucunda elde edilen veriler yardımcı olacaktır. Bu konuda yapılacak olan eğitimlerin bireylerin farkındalığını arttıracakı düşünülmektedir. Üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihleri ile ilgili farklı çalışmalar yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin yakın zamanda evlilik yapabilme ihtimalinin bulunması ve eğitilmiş olmayan insanlara yol göstermesi açısından bu araştırma önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca gelecek çalışmalara rehberlik edecek olması da bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

1.4. Tanımlar

Eş seçimi: Her iki cinsinde birbirlerini tanıyarak karşılıklı evlilik kararı alması durumudur (Özgüven, 1997).

Kişilik: Bireyi diğerlerinden ayırt eden, yapılaşmış özellikler kişilik olarak tanımlanabilir (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2016). Kişilik, bireyden kaynaklanan tutarlı davranışlardır. Bu tutarlı davranışlar bireyin her durumda sergilediği davranışları ifade etmektedir (Burger, 2006).

Bağlanma: Bir çocuğun birine bağlanması hasta olduğu, yorgun olduğu ya da korktuğu durumlarda çevresindeki kişilerle yakınlık kurmasıdır (Bowlby, 1982).

1.5. Varsayımlar

Eş seçimi, yaşam boyunca alınan en önemli kararlardan biridir. Üniversite dönemi de bireylerin sosyal ilişkiler ve yakın ilişki kurma konusunda farklı fırsatlar ve deneyimlerle karşılaştıkları bir dönem olması açısından bireylerin yaşamlarını büyük ölçüde etkilemektedir. Bu dönemde eş seçiminde bulunacak olan gençler bu

konudaki beklentilerini değerlendirme fırsatını da bulmaktadırlar (Özgüven, 2014). Bu bilgi ışığında eş seçimine yönelik tutumlarının gözlenebileceği düşünölen grubun üniversite dönemindeki bireyler olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırmanın örneklemini Munzur Üniversitesinde öğrenim gören bireyler oluşturmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular verilerin toplandığı örneklemele sınırlıdır. Ayrıca araştırma sonucu, araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlikleri ile sınırlıdır. Araştırmada araştırmacıdan, örneklem grubundan ve araştırma ortamından kaynaklanan sınırlılıklar olabilir.

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. EŞ SEÇİMİ

2.1.1. Eş Seçimi Kavramı

Eş seçimi insan yaşamının en önemli kararlarından biridir. Toplumsal bir süreç olan eş seçimi, kadın ve erkeğin evlenmeden önce birbirlerini iyice tanımalarını sağlayan bireylerin evlilik ile ilgili doğru kararlar alma olasılığını da arttıran bir durumdur (Özgüven, 1997).

Bireyin yaşamında fazlasıyla önemli bir yer tutan bir durumdur (Kasapkara ve Kasapkara, 2014). Eş seçiminin doğru yapılması, evlilik ilişkisinin uyumlu ve doyum sağlayıcı olmasını büyük ölçüde etkiler. Eşlerin ve diğer aile bireylerinin ruh sağlıkları, kişilik özellikleri ve sosyal ilişkileri evlilik uyumundan etkilenmektedir (Kalkan, 2012). Geçmişten bu yana varlığını sürdüren ve önemli değişimleri içinde barındıran aile ve evlilik kurumu; toplum kültürünü üreten, kuşaklar arası aktarılmasını sağlayan en köklü toplumsal kurumdur. İnsanın diğer insanlarla kuracağı ilişkiler yaşamın daha anlamlı olması için önemli bir yer tutmaktadır. Farklı sorumluluk ve beklentiler içermesi nedeni ile evlilik diğer ilişkilerden ayrı bir konumdadır. Cinselliği toplum tarafından onaylatmak, çocuk sahibi olarak soylarını devam ettirebilmek, kendini güvende hissedebilmek, sevmek ve sevilme ihtiyacı bireyleri evlilik tercihiine yönlendirir (Efe, 2013). Çok boyutlu değişkenleri içeren ve geleceğe yönelik önemli bir karar olan eş seçimini ve eşe ilişkin düşünce ve tercihlerini; bireylerin yaşam biçimleri, eğitim düzeyleri, sosyal sınıfları, inançları, statüleri ve aile kökenleri yönlendirmektedir (Özgüven, 2001).

Türkiye'nin ekonomik, teknolojik ve demografik faktörlerdeki değişimi içinde bulunduğu çağdaşlaşma süreci ile birlikte gerçekleşmiştir (Çileli, 2000). Kadınların toplumsal rollerinde meydana gelen değişimler, eğitim olanaklarından faydalanması ve iş gücü içinde yer alması toplumsal rollerde bazı değişiklikler meydana gelmesine

neden olmuştur. Türkiye’de yaşanan kurumsal, kültürel ve ekonomik değişimler, erkeklerin geleneksel rolleri ile kadının yeni rolleri arasında kalmış ve tutarsız davranışlar ortaya çıkarmıştır (Lease, Çiftçi, Demir ve Boyraz, 2009). Evlilik yaşı, eş ile tanışma biçimi, evlilik ritüelleri ve eş seçme kriterleri zamanla değişen ekonomik ve sosyal yapı nedeni ile etkilenmiştir. Boşanmalardaki artış, doğru eş seçme yönündeki kaygıları arttırmış bu durum ise çocuk sahibi olmayı düşünmeyen, evliliği erteleyen bireylerin sayısının artmasına neden olmuştur (Şentürk, 2008).

Gelişen teknoloji ile başlayan çağdaşlaşma süreci, gençlerin eş seçme eğilimlerinde geçmişe göre farklılaşmalar olmasına neden olmuş, bu durum da uyum sorunlarını ve çatışmaları beraberinde getirmiştir. Toplumsal cinsiyet rollerine dayalı, daha çok geleneksel aile yapısını öne çıkaran evlilikler yapılması aileler tarafından beklenirken, gençler, özellikle de kızlar, eş seçiminde seçici davranmakta ve çağdaş ölçülere uygun evlilikler yapmak istemektedir (Bacanlı, 2001; Yıldırım, 2007, Keklik, 2011).

Karmaşık bir seçim süreci olan evlilik sürecinde bireyler eş seçimi yaparken birçok kriteri değerlendirerek karar verirler (Tüzemen ve Özdağoğlu, 2007). Kişilik özelliklerini, fiziksel durumunu, mesleğini, ideolojik görüşünü göz önünde bulundurarak eş tercihlerini yapan bireyler için karşıdaki kişiyle uyumlu olmak ilişkinin sağlıklı yürümesi için önemlidir (Onbaş, 2007). İnsanlar evlenerek; ekonomik, sosyal ve psikolojik yönden daha kaliteli bir yaşama sahip olabilirler. Bireylerin daha mutlu yaşamaları, yaşam kalitelerinin artması, evlilik ile sağlanabilmektedir. Ekonomik, sosyal ve psikolojik anlamda daha düzgün bir hayat yaşamak, mutluluğa ve doyuma ulaşmak sağlıklı devam ettirilen bir evlilik ile gerçekleşebilir (Çağ ve Yıldırım, 2013).

Buunk ve Solano (2010), eşte önemsenen bazı özelliklerin farklılaşmasına bağlı olarak aileler ve gençler arasında çatışmalar yaşanabildiğini belirtmiştir. Araştırmacılar, eş seçiminde gençlerin genetik niteliğe işaret eden özellikleri daha çok önemseydiğini, ailelerin ise çocuklarının geleceği için maddi olanakları daha çok önemseydiğini ifade etmiştir.

Eş seçme tercihleri konusunda aileler ve çocuklar arasında yaşanan çatışma, kız çocukları ve aileleri arasında erkeklere oranla daha çok yaşanmaktadır. Aileler gelinin becerikli, namuslu ve fiziksel olarak güzel olmasını önemserken,

damatlarının ise eğitimli, zeki ve maddi olanaklara sahip bireyler olmasını önemsemişlerdir (Buunk, Park ve Dubbs, 2008). Aileden uzak yaşayan, farklı kültürlerden insanlarla iç içe olan üniversite öğrencilerinin kendi isteklerine göre tercih yapmaları, aileler ve gençler arasında daha fazla çatışma yaşanmasına neden olabilir. Bireylerin evlenmeden önce birbirlerini görüp beğenmeleri sağlıklı bir evlilik için önemlidir. Evlilikte fazla sorun yaşamamaları için birbirlerini iyi tanımaları, uyumlu olup olmadıklarını anlamaları ve karşılıklı düşüncelerini öğrenmeleri gerekmektedir.

Eş seçiminin doğru yapılması evlilikte mutluluk için önemlidir (Bilen, 2004). Eş seçimi, bireylerin geleceğini ve toplumdaki yaşantısını etkilerken, bireyler bundan sonra kiminle yaşayacağına, kimden çocuk sahibi olacağına bu süreçte karar verir (Yıldırım, 2007).

Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de evlenen milyonlarca insandan bazıları bilinçli bir şekilde evlilik yaparken, bazıları da bu süreci alışılmış bir durum olarak görüp evliliğin önemi ve işlevini kavramadan evlilik yapmaktadır. Evlenecek kişinin kronolojik olgunluğa ulaşması sağlıklı bir evliliğin koşullarındandır. İlerleyen yaşlarda bireylerin değer yargıları değişebilir ve yeterli olgunluğa ulaşmayan bireyler evliliklerinde sorunlar yaşayabilir. Türk toplumunda henüz değerleri oluşmayan ve aile büyüklerinin desteği ile evlenen bireylerin evliliklerinde sorunlar ortaya çıkmaktadır (Bilen, 2004).

Eş seçiminde bireylerin karar verme süreçlerini bazı bireysel ve toplumsal etmenler etkiler. Kırsal kesimlerde bireylerin eş seçimi konusunda ailenin yaşlı üyeleri söz sahibi olmaktadır ve onların uygun gördüğü kişiler eş adayı olarak seçilmektedir. Bireylerin eş seçimi kararları, içinde bulundukları geleneksel aile yapısından, toplumsal ve kültürel değerlerden etkilenmektedir (Yılmaz-Çoban, 2011). Teknolojik değişimler ile birlikte bireylerin yaşam şekilleri değişmiş, bu durum da geleneksel değerlerde bazı sarsılmalar olmasına neden olmuştur (Doğan, 2012). Geleneksel aile yapısının etkisini sürdürdüğü, geniş aile tipinin olduğu ailelerde kimin kiminle, ne zaman evleneceğine aileler karar vermektedir. Bu yöntem görücü usulüdür, ailenin geçmişi, kızın hamaratlığı ve sosyoekonomik özellikler önemsenir ve akrabalar arasında gerçekleşir (Özgüven, 2014).

Görücü usulü toplumdaki değişimler sonucunda etkisini kaybetmiş, bireyler flört ederek ve birbirlerini tanıyarak evlilik kararı almaya başlamıştır. Bireyler eş seçerken kendi tercihlerini önemsemeye başlamıştır. Bu durum görücü usulünün olumsuz etkilerini ortadan kaldırmış, ancak romantik çekimin yoğun olması nedeniyle mantıktan uzaklaşmış ve bireylerin olumsuz yönlerini birbirlerinden gizlemeleri yeni sorunlar ortaya çıkarmıştır (Özgüven, 2014).

2.1.2. EŞ SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Eş seçimi sürecinde bireyleri olumlu ve olumsuz etkileyen bazı faktörler vardır. Aile onayı ve görücü usulü, anlaşılarak evlenme ve flört faktörü, cinsiyet, yaş, eğitim, mesleki ve ekonomik durum, uzlaşma, fiziksel görünüm ve sağlık, sosyal medya ve televizyon, kültürel etkenler eş seçme sürecini etkileyen faktörlerdir.

2.1.2.1. Aile Onayı ve Görücü Usulü Faktörü

Eş seçimi ve evlilik sürecinde aile büyüklerinden onay almaya ihtiyaç duyabilirler. Aile bireylerinin onayının olması bireyleri rahatlatır da görücü usulü ile evlenen bireylerin eşlerini benimsemekte zorlanabildikleri söylenebilir.

Demir ve Fışıloğlu (1999), yalnızlık ve evlilik uyumu ilişkisini belirlemek için yaptıkları araştırmada; kendi seçtiği kişi ile evlenen bireylerin görücü usulü evlenen bireylere göre evliliklerinde daha az sorun yaşadıkları görülmüştür.

Özgüven'in (2000) yaptığı araştırmada da gençlerin görücü usulü evliliğe karşı oldukları, araştırmaya katılan bireylerin %80.0'i evleneceği bireyi kendilerinin seçmesi gerektiğini, %20.0'si ise ailesinin ya da başkalarının seçebileceğini söylemişlerdir.

Soureh (2011) ise Türk ve İranlı üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada; Türk öğrencilerin eş adayını kendilerinin seçmek istedikleri, İranlı öğrencilerin ise eş seçimi konusunda kendileri kadar ailelerinin de yer almasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular Türkiye'nin İran'a göre batı kültürünün etkisinde daha fazla kaldığı şeklinde yorumlanmıştır (Soureh, 2011).

2.1.2.2. Anlaşılarak Evlenme ve Flört Faktörü

Okuma oranının artması, teknolojinin gelişmesi ile birlikte bireyler okul, iş ve sosyal ortamlarda birlikte daha çok vakit geçirmeye başlamışlardır. Bunun sonucunda karşı

cinsle bazen ilk görüşte beğeniyle bazen de arkadaşlık ile başlayan birliktelikler oluşmuş ve birbirini tanıma sürecinin ardından bu birliktelikler evlilik fikrini ortaya çıkarmıştır.

Ceylan'ın (1994) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada katılımcıların yarısından fazlasının flört etmeye olumlu baktıkları, evlenecekleri kişiyi kendilerinin seçmek istedikleri ve flört ettikleri kişi ile evlenmekte sakınca görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum geçmiş yılların üniversite öğrencilerinden farklı olarak gençlerin seçeceği eş adayını tanımaya istekli olduğu ve flörtün yaygınlaştığı yönünde yorumlanmıştır.

2.1.2.3. Cinsiyet

Cinsiyet kavramı eş seçimi sürecinde belirleyici bir etken olmuştur. Erkekler kadınların fiziksel durumunu daha fazla önemserken, kadınlar, eş adaylarının ekonomik ve sosyal gücüne daha çok önem vermiştir (Buss, 1999).

Bacanlı'nın (2001) eş seçimi tercihinde dikkate alınan faktörler ile ilgili üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada kızların ekonomik durum, statü, gibi özellikleri önemsedikleri, erkeklerin ise evlenecekleri kişinin çocuk dünyaya getirebilecek durumda olmasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Aytaç ve Bayram'ın (2001) üniversite öğrencileri ile eş seçiminde etkin kriterler konusunda yaptığı araştırmada, kızlarda kişilik ve sevgi kriteri ilk sıralarda yer alırken, erkeklerde bu kriterler sevgi ve kişilik olarak sıralanmıştır. Kız öğrencilerde sosyal statü kriteri beşinci sırada yer alırken, erkeklerde son sırada yer almıştır. Kızlar da fiziksel görünüm kriteri son sırada yer alırken, erkeklerde fiziksel özellik kriteri altıncı sırada yer almıştır.

Sakallı ve Curun (2001), romantik ilişkilerde kalıp yargılara karşı tutumları ve bu tutumların cinsiyete göre nasıl değiştiğini ölçmek için bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Kadınlar erkeklerin romantik ilişkide daha girişken olması gerektiğini savunmuş, erkekler ise romantik ilişkide kadının kabul edici ve erkeğin baskın olmasını istemişlerdir.

Türkiye İstatistik Enstitüsünün, 2006 verileri de erkeklerin eşlerinin güzel olmasını önemsediklerini, kadınların ise iyi eğitilmiş ve gelir seviyesi yüksek olan bireyleri tercih ettiklerini göstermektedir (TÜİK, 2006).

Öztunç ve Şener’de (2015) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada; beraber yaşama alt boyutunda erkeklerin puan ortalamalarının kadınlara oranla yüksek olduğu, beraber yaşama alt boyutu dışındaki puan ortalamalarının ise birbirine yakın olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

2.1.2.4. Yaş Faktörü

Sağlıklı bir ilişki ve evlilikte yaş faktörü önemli bir yere sahiptir. Her insanın farklı bir olgunlaşma yaşı vardır. Evlilik ile ilgili tüm sorumlulukların üstesinden gelebilmek için bu olgunluğa ulaşmak önemlidir. Tarıma dayalı toplumlar evlilik için daha küçük yaşları makul görürken, sanayi toplumları evlilik için daha ileri yaşları tercih etmiştir (Nazlı, 2014).

Toro-Morn ve Sprecher’in (2003) üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırmada da katılımcı erkekler evlenecekleri kişinin yaşça kendilerinden küçük olmasını, katılımcı kadınlar ise evlenecekleri erkeklerin yaşça kendilerinden büyük olmasını istediklerini belirtmişlerdir.

Ondaş’ın (2007) yaptığı çalışmada katılımcıların yarısından fazlası evlenecekleri kişinin yaşça kendisinden büyük olmasını doğru bulmadığını belirtmiş, Tütengil’in (1978) yaptığı çalışmada ise katılımcıların yarısından fazlası evlilik sürecinde olumsuz sonuçlara yol açacağı gerekçesiyle kadınların yaşlarının erkeklerden büyük olmasının doğru olmayacağını savunmuşlardır.

Soureh’in (2011) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada katılımcı kadınların ve erkeklerin tamamına yakını 26-29 yaş aralığının evlilik için uygun olduğunu belirtmiştir.

2.1.2.5. Eğitim Faktörü

Eğitim faktörü eş seçimini etkileyen önemli faktörlerdendir. Eğitimli bireylerin çoğunlukla kimseye bağımlı olmadan yaşamlarını devam ettirebileceği ve eş seçimi konusunda kendi kararlarına göre daha rahat tercih yapabilecekleri düşünülmektedir.

Öğrencilik yıllarında, ekonomik bağımsızlığı olmayan gencin, aileden destek alması gerekir ve bu durumda birey aile onayını alabileceği biriyle evlenmek durumunda kalabilir (Bilen, 2004). Ayrıca bireyler eş olarak seçeceği kişinin kendi eğitim düzeyine yakın olmasını isteyebilirler. Bununla ilgili Türkarıslan ve Süleymanov (2010) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre; katılımcıların eşlerin eğitim seviyelerinin uyumlu olmasını önemsedikleri ortaya çıkmıştır.

Ünal'ın (1996) yaptığı çalışmada ise; erkeklerin tamamına yakını kendilerinden düşük eğitim seviyesine sahip bireylerle, kadınların tamamına yakını ise kendilerinden yüksek eğitim seviyesine sahip bireylerle evlenmek istediklerini belirtmişlerdir.

2.1.2.6. Mesleki ve Ekonomik Durum Faktörü

Okuma oranının artması ve gelişen teknoloji ile birlikte insanların eş olarak seçecekleri kişinin mesleğine ve gelir düzeyine ait beklentileri değişiklik göstermiştir.

Bilen (2004), sağlıklı bir evlilik için ekonomik durumun önemli olduğunu ayrıca evliliklerde yaşanan çatışmaların temelinde ekonomik problemlerin yer aldığını belirtmiştir.

Türkarıslan ve Süleymanov'un (2010) yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre; erkek katılımcıların çoğunluğunun eş adayının iyi bir mesleğinin olmasını, maddi durumunun iyi olmasını, kadınların çoğunluğunun ise erkeklerin eğitim seviyesinin kendilerinininkinden daha yüksek olmasını, iyi bir mesleğe ve yüksek gelire sahip olmasını istekleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

2.1.2.7. Fiziksel Görünüm ve Sağlık Faktörü

İnsanlar çoğunlukla eş olarak seçecekleri kişinin fiziksel olarak iyi durumda ve sağlıklı bireyler olmasını beklerler. Bununla ilgili Bugay ve Tezer'in (2008) yaptığı çalışmada kadınlar için fiziksel görünümün daha önemli olduğu ve erkeklere oranla daha seçici oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Türkarslan ve Süleymanov'un (2010) araştırmasında da eş adayları evlenecekleri bireylerde ruhsal güzelliğin, kültürel birikimin önemslenmesi gerektiğini bilmelerine rağmen fiziksel çekiciliği ön planda tuttuklarını belirtmişlerdir.

Bacanlı (2001) ise yaptığı çalışmada kadınların erkeklerin zeki olmasını önemsedikleri, erkeklerin ise kadınların fiziksel olarak güzel olmasını önemsedikleri sonuçlarına ulaşmıştır.

Toro-Morn ve Sprecher (2003) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada erkeklerin kadınlardan daha fazla fiziksel görünümü önemseydiği sonucuna ulaşmışlardır.

Pınar (2008)' in üniversite öğrencileri üzerinde uyguladığı çalışmada katılımcı erkek ve kadınların neredeyse tamamı evlenecekleri kişinin fiziksel olarak güzel ve yakışıklı olmasını istemişlerdir.

Başar (2010) üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada hem kadınların hem de erkeklerin neredeyse tamamının sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar kadınlarında erkekler kadar fiziksel görünümü önemseydiğini göstermektedir.

2.1.2.8. Sosyal Medya ve Televizyon Programları Faktörü

Kitle iletişim araçlarının kişiler arası bilgileri aktarmadaki etkisi büyüktür. Diğer bütün kurumlar gibi aile kurumu da medya faktöründen etkilenmektedir. Çalışma hayatında olan kadın eşine ve çocuklarına nasıl davranacağı konusunda medyadan bilgi toplamaya çalışır ayrıca aile bireylerinden bazı beklentiler oluşturmaya başlar, bu beklentileri karşılanmadığında ise aile içi çözümler yaşanır. Medya bireylerin ilişkilerini yeniden yorumlamalarını sağlar ve birbirleri ile ilgili algılarını etkileyebilir (Özdemir, 2009).

Konu ile ilgili Uçar'ın (2015) evlilik programlarının Tokat ili merkezinde yaşayan kadın ve erkekler üzerindeki etkilerini incelediği araştırmasının sonucuna göre;

katılımcıların evlilik programını tesadüfen açtığı ve eğlenceli bulduğu için izlemeye devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada erkekler şöhret olmak için evlilik programlarına katıldıklarını, kadınlar ise evlenmek niyeti ile katıldıklarını belirtmişlerdir.

2.1.2.9. Kültürel Etkenler

Eş seçimi yapılırken eş adayında aranan özellikler ülkelere ve kültürlere göre de değişiklik gösterebilir. Örneğin; Endonezya, İran gibi ülkelerde kadınlar ve erkekler daha erken yaşlarda evlenirken, İsveç'te kadınlar ortalama 31 yaşına, erkekler, 33 yaşına kadar evlenmemektedirler. Bu nedenle Avrupa'da nüfusun azalma tehlikesine karşın, evliliği ve çocuk doğurmayı teşvik edici politikalar uygulanmaktadır (Santrock, 2014).

Hollanda, Finlandiya, İsveç, Norveç, ve Almanya'da eş olarak seçilecek kişinin ev işlerinde becerikli olması ve bakirelik önemsenmezken, Orta Doğu, İran, Tayvan ve Endonezya'da bakireliğin eş seçimi konusunda önemli olduğu ifade edilmiştir (Buss, 1999).

2.1.3. Eş Seçiminin Kuramsal Temeli

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili alan yazın incelenerek araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

2.1.3.1. Psikanalitik Kuram

Eş seçimi ile ilgili en önemli kuramlardan biri Sigmund Freud'un geliştirdiği Psikanalitik Kuramdır. Freud fallik dönemdeki saplanmanın eş seçiminde önemli etkileri olduğunu, erkeğin eş olarak oidipal kompleksinin etkisiyle kendisinden yaşça büyük, anneye benzeyen ya da annenin tamamen zıttı bir kadını tercih edeceğini belirtmiştir. Psikanalitik kurama göre; eş olarak erkekler annelerine, kızlar ise babalarına benzeyen kişileri tercih ederler (Pines, 2013).

Psikanalitik kuramdan çıkarabilecek sonuç ise; kişinin birine şans eseri değil geçmiş yaşantılarının etkisiyle aşık olduğudur. Buna göre çocukluk deneyimleri romantik ilişkileri etkiler ve bu deneyimler cinsiyete göre farklılık gösterir (Pines, 2013). Freud, eş seçimi ve evliliği; belli olgunluğa ulaşmak, yalnız kalmama isteği ve isteklerini karşı cinsle birleştirmek olarak açıklar. Kişi id ve süperego arasında kalır ve ikisi arasından kendisine en çok uygun olan seçeneği seçer. Freud'a göre; çocukluk yıllarında aile tarafından oluşturulan kural ve istekler süper egoyu şekillendirir. Ailenin içinde bulunduğu bir sosyal çevre ve kültürel yapı bulunmaktadır. İnsan çocuklukta ailesinin içinde bulunduğu sosyal çevre ve kültürle tanışır ve buna uyum sağlayarak büyür. İçinde bulunulan bu çevre kişinin eş seçimini şekillendirir ve bireyler içinde bulundukları kültür ve çevreye uyumlu olan bir eş seçimine yönelirler. Freud kişilerin ebeveynlerini hatırlatan bireyleri daha çekici bulduğunu, bu durumun da yapılan seçimlerin bilinçdışı olduğunun ve farkında olmadan yapıldığının bir kanıtı olduğunu belirtmiştir (Pines, 2013).

2.1.3.2. Sosyal Rol Kuramı

Sosyal rol kuramı eş seçimi ile ilgili, kadın ve erkeğin toplumsal rollerinin farklı olmasının cinsiyetler arası farklılıklara neden olduğunu ileri sürer (Yıldırım, 2007). Toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkeğin eş seçme stratejilerinin farklı olmasına neden olur. Başarılı ve statü sahibi erkekler kadınların gözünde çekici hale gelmiştir. Bu durumun nedeni olarak kadınların erkeklerden düşük statülü işlerde çalışmaları gösterilebilir. Fiziksel güzellik ve çekicilik gibi etkenler ise kadınların odak noktası haline gelmesine neden olmaktadır. Kadınlar ve erkekler, sosyalleşme sürecinde, kadınsı ve erkeksi rolleri öğrenirler (Wood ve Eagly, 1999). Yıldırım (2007), toplumsal rollerin erkeklerin kazancına, kadınların ise fiziksel çekiciliğine verilen sosyal değer sonucu ortaya çıktığını ifade etmiş, içinde yaşadıkları toplumun cinsiyete yüklediği görevlerin kadın ve erkeğin eş seçimi tercihleri üzerinde etkili olduğunu öne sürmüştür. Toplumsal cinsiyet rollerinin pekişmesini kız ve erkek çocukların yetişme tarzlarının farklı olması ve cinsiyete dayalı iş bölümü etkilemiştir. Erkeğin yüksek kazancının olması, fiziksel gücü; kadının ise aile terbiyesi ve fiziksel çekiciliği gibi özellikleri eş seçiminde aranan özelliklerdendir (Yıldırım, 2007). Cameron, Oskamp ve Sparks (1997), Amerikan toplumunda erkeklerin tercih

edilmelerinde kadınlardan yaşça büyük, zeki ve statü sahibi olmalarının önemsendiğini ifade etmişlerdir. Brehm (1985) Amerikan toplumunda eş seçerken kadınların fiziksel görünümünün, erkeklerin ise ekonomik başarılarının ölçüt alındığını belirtmiştir.

2.1.3.3. Benzerlik Kuramı

Bu kuram eşlerin birbirleri ile uyumlu olmalarını, evliliklerinde çatışma yaşamamalarını eşlerin din, eğitim sosyoekonomik düzey gibi alanlarda benzerliklerinin olması ile açıklamaktadır (Kasapkar ve Kasapkar, 2013). Warren (1999), eşlerin benzerliklerinin önemli olduğunu çünkü eşlerin birbirleri ile mücadelede harcayacakları enerjiyi iyi bir evlilik olması için harcayacaklarını ifade etmiştir (Yavuzer, 2010). Benzerlik kuramı kişilerin kendilerine benzeyen kişileri seçme eğiliminde olduğunu bu benzerlik türlerinin ise etnik köken, fiziksel çekicilik, eğitim, ırk, din, kişilik, aile yapısı, toplumsal tercihler ve zekâ bakımından olabileceğini öne sürmüştür (Yavuzer, 2010).

2.1.3.4. Birbirini Tamamlayan Gereksinimler Kuramı

Winch, Ktsanes ve Ktsanes (1955) tarafından geliştirilen birbirini tamamlayan gereksinimler kuramı eş seçimi ile alakalı klasik kuramlardan biridir. Eş seçiminde, bireysel gereksinimlerin karşılanmasına dikkat çeken bu kurama göre; tamamlayıcı nitelikler eş seçiminde tercih edilmekte ve eşler birbirlerinin gereksinimlerini tamamlamaktadır. Eşler arasında birbirine benzeyen özellikler olması eşlerin karşılıklı gereksinimlerini tamamlamaları açısından önemlidir. Birçok gereksinim kadınlar ve erkekler için farklılık gösterebilir. Kişilerin birbirlerinden hoşlanmaları benzer ve tamamlayıcı özellikler sayesinde olabilir (Özgüven, 2014).

2.1.3.5. Süreç ve Süzgeç Kuramı

Kerckhoff ve Davis'in (1962) yürüttüğü bir araştırma sonucu yapılan çıkarımlar bu kuramın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu kurama göre; evlilik durumunun gerçekleşmesi için değerler arasında bir uzlaşma ve tamamlayıcı gereksinimlerin

olması gerekmektedir. Sözü edilen kurumda öncelikle süzgeçleme işlemi yapılarak, belli bir süre boyunca işler ve ilişkinin uzun sürmesi eşlerin gereksinimlerini daha çok karşılayan kişilere yönelmesine neden olur. Örneğin; süzgeç görevini öncelikle sınıf, din gibi sosyal özellikler görürken daha sonra ihtiyaçlar etkinlik kazanır ve değerlere göre bir filtreleme gerçekleşerek süzgeç görevi görür (Kerckhoff ve Davis, 1962).

2.1.3.6. Cinsel Stratejiler Kuramı

Buss ve Schmitt'in (1993) ileri sürdüğü bu teoriye göre hem kadın hem de erkek uzun ve kısa süreli ilişkiler kurarak neslin devamını sağlamak için bazı arayışlar içine girmiş ve cinsel stratejiler geliştirmişlerdir (Buss ve Schmitt, 1993). Bu stratejiler her iki cinsiyet içinde farklılıklar göstermektedir. Farklı çözüm yollarının üretilmesi uyum sorunlarını gidermek için gerekmektedir. Erkekler kadınlara göre daha kısa dönemli ilişkileri tercih etmektedir. Bazı beklentiler, kadın ve erkek için ortak iken bazıları farklılık göstermektedir. Erkekler cinsel stratejiler konusunda bazı problemlerle karşılaşmıştır. Bu problemler; evleneceği kadının üreme konusunda sağlıklı olup olmadığı, çocuk sahibi olduğunda yeterli olup olamayacağı, ev işleri, yemek gibi konularda yeterli olup olmama sorunu. Kadınlar, erkeklerle ilgili üreme konusunda bir sorun yaşamamış, ancak daha çok maddi olanaklarının yeterli olup olmadığını önemsemiştir.

Üreme ile ilgili kadınların çözmesi gereken bazı sınırlılıklar vardır. Bu sınırlılıklar kadının uzun süreli birlikteliklerinde çeşitli sorunlar yaşamasını beraberinde getirmiştir. Bu sıkıntılar; erkeğin iyi bir baba olabilmesi, kendisine ve çocuklarına iyi bakabilmesi, çocuklarını geçindirebilecek kaynaklara sahip olabilmesi, uzun dönemli ilişki yaşamaya elverişli olup olmadığı eş olarak seçeceği kişinin onu koruyup kollamaya yatkın olup olmadığıdır. Kadın ve erkeğin evrimleşen stratejileri günümüze taşınmıştır. Uyumsal, bununla beraber bilinç ve farkındalık dışı oluşturulan çözümler bu stratejilerden bir kısmını kapsamaktadır (Buss ve Schmitt, 1993).

2.1.3.7. Evrimsel Kuram

Evrım kuramı sosyo-biyolojik bir kuramdır ve temelini Darwin'in evrim kuramından alır. İnsanın eş seçerken göz önünde bulundurduğu kriterlerin onun geçmişten süregelen tarihsel değişiminin bir neticesi olarak gerçekleştiğini savunmuştur. Bu kurama göre; kadınlar ve erkekler eş seçerken değişik metotlar geliştirmek durumunda kalmışlardır. Darwin doğal seçim kuramını geliştirmiş ancak daha sonra canlıların eş seçimini direkt olarak yaşamını sürdürme değeri olmayan bir takım değişkenlere göre yaptığını gözlemiş ve eş seçimi ile ilgili yaptığı bazı gözlemlerin bu kuramına uymadığını görmüştür. Bunun sonucunda da cinsel seçim kuramını geliştirmiştir (Buss ve Barnes, 1986)

Buss (1999), yaptığı araştırmalarla eş seçimi hususundaki tercihlerini evrimci kuramın yaklaşımıyla açıklamış ve eş seçerken erkeklerin soyun devamını sağlamak için çocuk sahibi olabilecek kadınları tercih ettiğini ve bu sebeple, hem sağlıklı hem de fiziksel bakımdan etkileyici kadınlarla evlilik kurmaya çalıştığını belirtmiştir. Erkekler, kadınların sağlık ve yaş gibi durumlarını direkt olarak değerlendiremediğinden bu konudaki ipuçlarını yakalamaya çalışırlar. Çünkü sağlığa ilişkin ipuçlarının dış görünüşle ilişkili olduğuna inanırlar. Kadınlar ise, eş seçiminde kendilerini terk etmeyecek hem kendisine hem de doğacak çocuğuyla ilgili sorumlulukları üzerine alabilecek özelliklere sahip bir erkek olmasına dikkat ederler (Buss, 1999). Buss'a (1994) göre de kadınlar, kendisini hamile bıraktıktan sonra sahip çıkacak durumda olan eş aramaktadırlar. Sonuç olarak kadınlar üreme davranışını erkeklere oranla daha uzun süreli bir yatırım olarak görürler.

Bireyler evrimsel ve biyolojik bakımdan eş seçimine yöneldiğinde diğer cinsin dikkatini kendisine yöneltmek için için bazı kaynaklara sahip olduklarını sergilemek durumunda kalırlar. Kadınlar doğurganlıklarını ve gençlik özelliklerini sergilerken, erkekler de maddi varlıklarını sergileyerek, evlilik için güçlerinin yeterli olduğunu göstermeye çalışırlar. Aşk ve bağlanma davranışları ile dikkat edilen bu ipuçları dönüşüm halindedir ve sosyal yapıların etkisi ile çeşitlenerek, gelişir (Atak ve Taştan, 2012).

2.1.4. Eş Seçimi ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Ülkemizde eş seçimi ile alakalı yapılan birçok araştırma bulunmaktadır.

Özgüven (1994), tarafından üniversite öğrencilerine uygulanan çalışmada, erkekler için fiziksel durum önemli olurken kadınlar için ekonomik durumun önemli olduğu,

eğitim düzeyinin iki cinsiyet için de ilk sırada yer aldığı belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerine evlenecekleri kişi ile ilgili kararı kimin alacağı sorusu yöneltildiğinde; %80'i kendisinin, %20'si ise ailelerinin veya başkalarının alacağı yanıtını vermiştir. Her iki cinsiyet için de sevgi ve dürüstlük ilk iki sırayı alırken, kadınlarda üçüncü sırada sosyokültürel yakınlık, erkeklerde ise inanç birliği yer almıştır.

Bacanlı (2001), araştırmasında örneklemini Konya Selçuk Üniversitesinde okuyan, 100 kişiden ve Ankara Üniversitesinde okuyan 120 kişiden oluşturmuştur. Araştırmada muhtemel eşte aranan özellikler ele alınmış ve eş seçimi tercihlerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Konya grubunda kızlarla erkekler arasında evlilik yaşı tercihleri herhangi bir fark göstermemiştir. Erkeklerin yaş olarak daha olgun olması ise her iki cinsiyetin de tercihi olmuştur. Erkekler için iyi maddi gelir en son sırada yer alırken, kızlar için görünüş güzelliği son sırada yer almıştır. Ankara grubunda dini inanç benzerliği son sıralarda yer alırken, Konya grubunda en üst sıralarda yer almıştır.

Aytaç ve Bayram'ın (2001) yaptığı araştırmaya Uludağ Üniversitesinde okuyan, değişik bölümlerden seçilmiş olan 55 öğrenci katılım sağlamıştır. Katılımcılar ile direkt görüşmeler gerçekleştirilmiş; kişilik, aile yapısı, fiziksel özellik, statüsü, dünya görüşü gibi kriterlerin eş seçiminde etkin kriterler olduğu belirlenmiştir. Kızlarda kişilik ve sevgi kriteri ilk sıralarda yer alırken, erkeklerde bu kriterler sevgi ve kişilik olarak sıralanmıştır. Kız öğrencilerde sosyal statü kriteri beşinci sırada yer alırken, erkeklerde son sırada yer almıştır. Kızlar da fiziksel görünüm kriteri son sırada yer alırken, erkeklerde fiziksel özellik kriteri altıncı sırada yer almıştır.

Kaya'nın (2002) tarafından Hacettepe Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada cinsiyete göre öğrencilerin eş seçimi tercihleri ile denetim odağı puanları arasında anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığı araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre; öğrencilerden “ekonomik durumu benim için önemli değildir” şeklinde cevap verenlerin, “ekonomik durumu benimle aynı olmalı” şeklinde cevap verenlere göre, “yaşı benim için önemli değildir” şeklinde cevap verenlerin, “yaş benimle aynı olmalı” şeklinde cevap verenlere göre, “evlilikten önce birlikte yaşamalıyım” şeklinde cevap verenlerin, “evlilikten önce nikâhsız birlikteliği onaylamıyorum” şeklinde cevap verenlere göre daha içten denetimli oldukları bulunmuştur. “Eş olarak seçeceğim kişinin eğitim düzeyi benimle

aynı olsun” şeklinde cevap veren erkeklerin, “benden farklı olmalı” şeklinde cevap veren erkeklere göre, “eğitim düzeyi benim için önemli değildir” şeklinde cevap veren kızların ise “eğitim düzeyi benden farklı olmalı” şeklinde cevap veren kızlara göre daha içten denetimli oldukları bulunmuştur.

Yıldırım (2007), Hacettepe Üniversitesinde, eğitimine devam eden, 732’si kız, 394’ü erkek olmak üzere toplamda 1126 öğrenci ile çalışmıştır. Türk kültüründe eş seçiminin kadın ve erkeğe göre nasıl farklılaştığının incelendiği bu çalışmada; erkekler, bakireliği önemsemiştir. Diğer sonuçlar kızların daha seçici olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlar eş seçiminde, cinsiyetler arasında büyük farklar olduğunu göstermektedir.

Ondaş’ın (2007) Hacettepe, Gazi ve Ankara üniversitesi öğrencilerinin eş seçimi ve evlilik konusundaki görüşlerini incelemek amacıyla yaptığı araştırmada; öğrencilerin yarısının evlilik için 22-25 yaş aralığının uygun olduğu, yarısının ise 26-29 yaş aralığının uygun olduğu görüşünü savundukları sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu evliliğin “cinselliğin daha rahat yaşanmasına olanak tanıdığı”, “neslin devamını sağladığı” ve “daha düzenli bir hayat sağladığı” görüşüne katılmışlardır. Kızlar ve erkekler, evlenecekleri kişinin; hoşgörülü, cana yakın, kültürlü, becerikli, dürüst ve çalışkan olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin çoğu evlenecekleri kişinin daha önce evlenmemiş olmasını ve bağımsız gelir sahibi olmasını istediklerini belirtmişlerdir. Erkekler evlenecekleri kadının kendilerinden yaşlı ve daha eğitilmiş olmasını tercih etmemişlerdir. Kız ve erkek öğrenciler evliliğe engel durum olarak eşlerden birinin sinirli, umursamaz ya da hırçın olmasını belirtmişlerdir.

Tüzmen ve Özdağoğlu (2007) tarafından Dokuz Eylül Üniversitesinde okuyan öğrencilere eş seçimi kriterlerinin neler olduğu ve bu kriterleri hangi düzeyde önemsediklerini belirlemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırmaya yirmi üç öğrencinin birinci sırada sevgi kriterini, ikinci sırada aile kriterini, üçüncü sırada ise karakter kriterini dikkate aldıkları gözlenmiştir.

Pınar (2008) üniversitede eğitim gören bireylerin evliliğe bakış açılarını araştırmak için Başkent Üniversitesinde okuyan aynı zamanda romantik ilişki yaşayan öğrenciler üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin, %97.1’inin eşin eğitilmiş olmasını, %94.2’sinin iyi huylu olmasını,

%81.4'ünün düşünce yapılarına uygun olmasını, %62.8'inin güzel ve yakışıklı olmasını ve %47.1'inin ise aynı kültürden olmasını daha çok önemsedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bugay ve Tezer (2008) tarafından Orta Doğu Teknik Üniversitesinde eğitim gören öğrenciler ile evlenecekleri kişide aradıkları özellikler konusunda bir araştırma yapılmıştır. Araştırmaya 467 öğrenci katılmıştır. Araştırmacılar bu özellikleri belirleyebilmek için altı faktörlü ve yirmi bir maddeden oluşan bir ölçek geliştirmiştir. Ve bu ölçeğin uygulanması sonucunda kız öğrencilerin dışa dönüklük, öz-güven, aile/politik görüş benzerliği puanlarının erkeklerden yüksek olduğu görülmüştür. Dolayısıyla hem kız öğrenciler hem de erkek öğrenciler evlenecekleri kişinin çekici ve güvenilir olmasını birbirine yakın seviyede önemli görmüşlerdir. Bu çalışmada, kız ve erkek öğrencilerin eşte aranan özellikler konusundaki seçiciliklerinin birbirlerine yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Keklik'in (2011) Hacettepe Üniversitesinde son sınıfta öğrenim gören öğrenciler ile yaptığı eş seçimi tercihleri konulu araştırmada, evlilik için tercih edecekleri eşlerde hangi özellikleri daha çok önemsedikleri siyasi yönelimler, dini inanışlar ve cinsiyet açısından incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda; katılımcıların güç/çekicilik, benzerlik/geleneksellik ve aile ilişkilerini öncelikli olarak önemsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu özelliklere göre incelendiğinde kız öğrencilerin puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bütün faktörlere bakıldığında ise kız ve erkeklerin puanlarının oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Benzerlik/geleneksellik ve aile ilişkileri ve boyutları açısından bakıldığında öğrencilerin eş seçme tercihlerinde siyasi yönelimlerine göre anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bener'in (2011) Süleyman Demirel Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada dindarlık ve eş seçimi ilişkisi araştırılmıştır. Bu araştırma üniversite öğrencilerinin eş seçimi konusundaki tercih ve beklentilerini, eş seçimi ile dindarlık arasındaki etkileşimi, dindarlık düzeylerini ve dindarlık algılarını belirlemeyi aynı zamanda demografik unsurların eş seçimini etkileyip etkilemediğini açıklamayı amaçlamıştır. Gelir düzeyi arttıkça dindarlık düzeyinin azaldığı gözlenmiştir. Kızlar fiziksel çekiciliği daha çok önemserken erkekler ise iyi bir

meslek sahibi olmayı kızlardan daha çok tercih etmişlerdir. Dindarlık kriteri ise her iki cinsiyet için de ilk sırada önemsenmiştir.

Efe'nin (2013), Orta Doğu Teknik, Ankara, Hacettepe, Başkent ve Gazi Üniversitesinde gerçekleştirdiği ve üniversite öğrencilerinin eş seçimi konusundaki eğilimlerini araştırdığı çalışmaya, toplam 3177 öğrenci katılmıştır. Erkek öğrenciler için; bakire, güzel, hamarat, iyi yemek yapıyor, kültürel değerlerine bağlı olması gibi özellikler ilk sıralarda yer almaktadır.

Kasapkara ve Kasapkara (2013), yaş aralığı 20-30 olan evlenmemiş erkeklerin eş seçimi konusundaki tutumlarını incelemişlerdir. Araştırmaya, 100 kişilik bekâr erkek grubu katılmıştır. Araştırma grubunda yer alan erkeklerin almış olduğu puanlarda yaşa göre anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. İleri yaş grubu eş için belirlediği kriterleri daha az düzeyde tutarken, düşük yaş grubu daha fazla beklenti içine girmiştir. Düşük yaş grubunda daha çok beklenti olduğu için evliliğin boşanma ile sonuçlanma ihtimali yüksektir.

Çalışkan (2015) yaptığı araştırmada ilişki yaşayan ve yaşamayan öğrencilerin eş seçimi tercihlerini karşılaştırmıştır. Çalışmaya, 1446 öğrenci katılmıştır. Araştırmada, anne eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin partnerleri olduğu belirlenmiştir. İlişki yaşayan olan üniversite öğrencilerinin eş seçim kriterlerinde; “kişiliğin iyi olması” kriterini daha fazla tercih etmiş, ilişki yaşamayan öğrenciler ise eş seçiminde mantıklarını daha ön planda tutacaklarını belirtmişlerdir.

Öztek (2015), 404 üniversite öğrencisi üzerinde bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda; romantik mükemmeliyetçiliğin alt boyutu olan çaba göstermeme ve idealleştirme ile partnere yönelik mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişki bulunurken, aşk yeterli boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öztunç ve Şener'in (2015), anne babanın ayrı olması, cinsiyet ve şiddetin eş seçimi tutumları üzerindeki etkisini incelediği çalışmaya 236 üniversite öğrencisi katılmıştır. Cinsiyet değişkeni; beraber yaşama, zıt kutuplar ve çaba göstermeme açısından anlamlı farklılıklar gösterirken, anne babanın ayrı olma değişkeni eş seçimi tutumları üzerinde anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Şiddet görme değişkenine bakıldığında ise; şiddet gören gençlerin yalnız ve tek doğru sınırlandırıcı inancının daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.1.5. Eş Seçimi ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Sprecher, Sullivan ve Hatfield'in (1994) Amerika Birleşik Devletleri'nde yaptığı araştırmaya 19-35 yaş aralığını kapsayan, 1329 kişi katılmıştır. Araştırmada eş seçiminin cinsiyete, yaşa, fiziksel görünüm ve sosyo-demografik değişkenlere göre değişkenlik gösterip göstermediği araştırılmıştır. Erkekler evlenecekleri kişinin görünüşlerini kadınlardan daha çok önemsemişlerdir. Erkekler kadınların kendilerinden yaşça küçük olup eğitim seviyelerinin daha az olmasını isterken, kadınlar erkeklerin yaşça kendilerinden büyük olmasını ve eğitimlerinin kendilerinden fazla olmasını istemişlerdir. Erkekler evlenecekleri kişinin başka bir ırktan olmasını kadınlara oranla daha çok tercih etmişlerdir. Kadınlar evlenecekleri kişinin çocuğunun olmasını sorun etmemişlerdir. Aynı zamanda kadınlar evlenecekleri kişinin düzenli bir işinin olmamasını çok fazla tercih etmemişlerdir.

Knox, Zusman ve Nieves (1997) California State Üniversitesinde, flört ve eş seçimi tercihleri ile ilgili benzer özelliklerin ne kadar önemsendiğini araştırmak gayesiyle öğrenciler üzerinde bir çalışma yapmıştır. Araştırma sonucunda; eş seçimi tercihleri ile ilgili benzer özelliklerin daha fazla önemsendiği sonucuna ulaşılmıştır. Kızlar flört edecekleri kişinin eğitim durumunun iyi olmasını ve iyi bir işe sahip olmasını erkeklere göre daha fazla önemsemişlerdir. Erkekler ise fiziksel özelliklere kızların verdiği önemden daha fazla bir önem vermişlerdir. Eş seçimi tercihlerinde kızlar evlenecekleri erkeklerle dini inançlarının benzer olmasına daha çok dikkat etmişlerdir. Erkekler fiziksel görünümü vurgularken, kızlar ailelerin benzer statülerde olmasını, eşin eğitilmiş ve iyi mesleğe sahip olmasını daha çok vurgulamışlardır.

Pines'in (2001), cinsiyet ve kültürün romantik çekicilik üzerindeki etkisini incelediği araştırmaya, yaş ortalamaları yirmi üç olan 93 Amerikalı ve 83 İsrailli katılmıştır. Araştırma sonucunda; erkeklerin kadınlara oranla fiziksel görünümü daha çok önemsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kadınların neredeyse tamamı erkeklerin kişiliğini daha çok önemsemiştir. Statü özelliğinin ise hem kadınlar hem de erkekler için önemli olduğu görülmüştür. İsraillilerin hiçbirisi statüyü önemsemezken, Amerikalılar statü özelliğini %8 oranında önemsemiştir.

Buss (2001), kültürel değişimler ile eş seçimi ilişkisini incelemek için, ABD'nin farklı bölgelerinde 57 yıl süren incelemeler yapmıştır. Yapılan araştırmalar

sonucunda; fiziksel çekiciliğin kadın ve erkek için önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Her iki cinsiyetin de maddi imkânları önemsedığı görülmüştür. Bu çalışmanın bulgularına göre; yemek yapma, ev işleri gibi durumlara verilen önem azalmış, karşılıklı çekim ve sevgiye verilen önem artmıştır.

Cobb, Larson ve Watson (2003), eş seçimine ilişkin mitlerle ilgi çalışmalarında, Larson'un (1992) eş seçimini sınırlandırıcı dokuz inancı temel alarak; 32 maddelik, "Romantik İlişkiler ve Eş Seçimi Tutum Ölçeği"ni, geliştirmişlerdir. Ölçek hiç evlenmemiş, bekâr öğrencilere uygulanmıştır. Ölçeğin toplam puanlarında cinsiyetler arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Schmitt'in (2003) Batı, Doğu ve Güney Avrupa, Güney ve Doğu Asya, Kuzey ve Güney Amerika, Afrika, Okyanusya, Orta Doğuda yaptığı kültürlerarası araştırmaya 52 ulustan 16.288 kişi katılmıştır. Bu çalışmada kadın ve erkeklerin kısa dönemli ilişki yaşamak ile ilgili görüşleri araştırılmıştır. Bunun sonucunda erkeklerin kısa dönemli ilişki yaşamaya kadınlardan daha meyilli görülmüştür. Kadınların ve erkeklerin kısa dönemli ilişki ile ilgili tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğu ve bunun evrensel bir fark şeklinde ifade edildiği görülmüştür.

Toro-Morn ve Sprecher'in (2003) eş seçme tercihleri ile ilgili yaptığı çalışmaya 648'i Çinli ve 735'i Amerikalı olan, güneydoğu ve doğu Amerikan üniversitelerinde okuyan üniversite öğrencileri katılmıştır. Eş seçme tercihleri konusunda kız ve erkeklerin puanlarının birbirlerine yakın olduğu gözlenmiştir. Ancak fiziksel görünüm konusunda erkeklerin kadınlara oranla daha seçici oldukları ve seçecekleri eşin yaşça kendilerinden küçük olmasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kızların ise evlenecekleri kişinin yaşça kendilerinden büyük olmasını istedikleri, yüksek kazanca sahip olan, nezaketli ve varlıklı olmasını daha çok önemsedikleri gözlenmiştir.

Tolmacz, Goldzweig ve Guttman (2004) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, ideal benlik ve anne imgesi ile bağlanma türleri ve ideal eş imgesi arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma sonucunda, ideal eş imgesi ile bağlanma türü arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kişilerarası ilişkiler ile farklı bağlanma türüne sahip bireylerin baş etme stratejilerinin farklı olduğu gözlenmiştir. Güvenli bağlanma yaşayan erkeklerde ideal eş imgesi ile anne imgesi ilişkisinin güvenli bağlanmayan erkeklere göre farklılaştığı görülmüştür. Güvensiz bağlanma

yaşayan erkekler ideal benlik ve anne imgeleri ile ideal eş imgeleri arasındaki ilişkiye göre tercihler yaparken, güvenli bağlanma yaşayan erkeklerin tercihlerinde böyle bir durumun olmadığı gözlenmiştir. Araştırma sonucunda güvensiz bağlanma yaşayan erkeklerin önemli bir karar alırken az zarar görecekları şekilde önlemler aldıkları ifade edilmiştir.

Priest (2009) üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirdiği çalışmada, ilişkilerde yaşanan sorunlar ile eş seçimini sınırlandırıcı inançlar arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma bulguları, ikili ilişkilerinde ayrılık durumu yaşayan ve ayrılık durumu yaşamayanlar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya çıkarmıştır. Kadınlar, çaba gösterme boyutunda erkeklere oranla daha yüksek puanlar almışlardır. Evli ya da nişanlı olan bireylerin, bekâr bireylere oranla, eş seçiminin kolay olacağı ve sevginin yeterli olacağı inançlarının daha az olduğu gözlenmiştir.

2.2. BAĞLANMA

Bağlanma insan hayatında önemli bir kavramdır. Bir çocuğun hasta olduğu, korktuğu ya da yorgun olduğu durumlarda birileri ile yakın ilişki kurabilmek için iletişim kurması bağlanmadır. Bebekler doğduklarında temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bir yetişkine ihtiyaç duyarlar. Bebekler kendi başlarına hayatta kalamayacaklarını bildiklerinden güven arayışında bulunurlar ve bu güveni bakımlarını sağlayan kişide bulurlar (Bowlby, 1969; 1982).

İngiliz psikiyatrist ve psikanalist John Bowlby (1969), temel bakım sağlayan anne ve bebek arasındaki ilişkiyi kuramsal bir çerçevede ilk açıklayan kişidir. Bağlanmayı bireylerin hayatlarında önemli gördükleri kişilere karşı hissettikleri duygusal bağlar olarak tanımlamıştır. Bağlanma kavramı üzerinde çalışan Bowlby, çevresinde bulunan iki çocuğu incelemiştir. Çocuklardan biri anne ile düzgün bir ilişki kuramamış, diğeri ise kaygılı bir çocuktur. Bu çocuklardan etkilenmiş ve çalışmalarında ebeveyn çocuk ilişkisi üzerinde durmuştur. Londra’da hırsızlık yapan kırk dört gencin anneleri ile olan ilişkilerini incelemiş ve gençlerin anneleri ile ayrılma yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır (Ainsworth ve Bowlby, 1991).

Bağlanmanın gelişimi kişiler arası duygusal bağlarla ilişkilidir ve etkileşimde tutarlılık, ilişkide kararlılık ve fiziksel temas bağlanmayı oluşturur (Dönmez, 2009). “Nesne İlişkiler Kuramı” bağlanma kuramının temelidir. Küçük yaşlardaki deneyimleri çok önemseyen nesne ilişkileri kuramı, çocuğun yaşantısında önemli yer tutan kişilerle olan ilişkileriyle ilgilenirler. Bu kişiler genellikle ebeveynlerdir, çoğunlukla da anne olur. (Burger, 2006).

Bağlanma, kişinin kendisi ve çevresindeki insanlar ile ilişkilerini açıklayan etkileşim durumu olarak tanımlanmıştır (Bartholomew, 1990). Kişinin kendisini sevmeye değer bulma durumu, çevreyi ve çevresindeki insanları güvenilir ve tutarlı bulması, zihinsel modelleri ve zihnindeki olumlu ve olumsuz algıları ile doğrudan ilişkilidir (Main, Kaplan ve Cassidy, 1985). Bağlanma davranışlarını, yakın ilişkilerin oluşumunu ve bu ilişkilerin sürdürülmesini sağlayan bağlanma aynı zamanda bireylerin hayatında önemli bir yer tutar (Altın ve Terzi, 2010). Hastings, Utandale ve Sullivan (2007) ise bağlanma sürecinin bireyin dünyaya gelmesi ile başladığını ifade eder.

Kanadalı psikolog Ainsworth, Bowlby’nin bağlanma kuramından ilk deneysel bulguları elde eden kişidir (Bretherton, 1992). Bağlanma kuramına “Yabancı Oda Deneyleri” ile ilk büyük katkıyı sağlayan Ainsworth (1979), bebeklerdeki gözlemlenebilir davranışları yorumlamıştır. Çocukların anneleriyle ve tanımadıkları yabancı bir kişiyle ayrılmaları ve tekrar birleşmeleri incelenerek üç önemli davranış biçimi belirlenmiştir. Bağlanma; güvenli bağlanma ve güvensiz bağlanma şeklinde ikiye ayrılmış; güvensiz bağlanma ise kaygılı- kararsız ve kaçınan olmak üzere iki gruba ayrılarak bağlanma güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınan bağlanma biçimi olarak üç başlık altında toplamıştır (Ainsworth, 1989)

Ainsworth’a (1979) göre; çocuğun annesini, çevreyi keşfederken, güvenli bir üs olarak kullanması güvenli bağlanmanın en önemli belirtisidir. Güvenli bağlanma yaşayan çocukların anne yokken huzursuz oldukları, annenin gelmesiyle ise rahatlayıp oyun oynadıkları yapılan deneylerde gözlenmiştir. Annelerinin gitmesinden herhangi bir rahatsızlık hissetmeyen çocukların ise kaçınan bağlanma stiline sahip oldukları belirlenmiştir. (Hamarta, 2004).

Bowlby’e (1982) göre; bağlanma, ergenlik döneminde elde edilmiş yaşantılar sonucu yetişkinlik döneminde organize hale gelmektedir. Bu nedenle çocukluk ve ergenlikte

uygulanan ölçekler anne-babaya yönelik olurken, yetişkinlere yönelik yapılan ölçekler daha çok kişilerarası ilişkileri ölçmeye yöneliktir (Hamarta, 2004).

Anne babaların kararsız ve dengesiz tutum sergilemesi çocuklar üzerinde olumsuz etkiler oluşturabilir. Aynı durumlara farklı tepki veren anne babalar çocuklarına güven duygusu aşılayamazlar. Ebeveynlerden birinin yasakladığı bir durumu diğeri onaylarsa bu davranış tutarsızlık oluşturur ve çocukta güvenli bağlanma oluşmasını engeller (Çetinkaya, 2013).

Main (1985) ebeveynlerin çocukluk yaşantılarındaki bağlanma deneyimlerini ve bu deneyimleri nasıl tanımladıklarını incelemiş ve yetişkinlerin bağlanma stillerini açıklamak için “Yetişkin Bağlanma Görüşmesi” yöntemini kullanmıştır. Main (1985) tarafından kayıtsız, güvenli ve saplantılı olmak üzere üç tür bağlanma biçimi belirlenmiştir. Güvenli bağlanma yaşayan yetişkinlerin geçmiş bağlanma yaşantılarını ve bu yaşantıların bugünkü etkilerini önemsendiği görülmüştür. Geçmişte güvenli bağlanma oluşmayan yetişkinlerin, saplantılı davranışlar sergilediği gözlemlenmiştir. Kayıtsız bağlanan bireylerin ise bağımsız davranarak geçmişte yaşadıkları olumsuzlukların bugünü hiçbir şekilde etkilemediğini ifade edilmiştir.

Uzun bir süre hastanede yatan ve çocuk bakımevinde kalan çocuklar kayıt altına alınmıştır. Aileleri ile bir araya geldiklerinde, tekrar ayrıldıklarında gözlemlenerek çocukların nasıl davrandıklarını açıklayan “Bağlanma Kuramını” ortaya koymuşlardır (Ainsworth ve Bowlby, 1991; Bowlby, 1973).

2.2.1. Bebeklik ve Çocukluk Dönemi Bağlanma

Bebek ihtiyaçlarını karşılayan yetişkinler tarafından korunmaya ihtiyaç duyar. Anne ve bebek arasındaki bağ ise buna hizmet eder. Bebek anneden uzaklaştığında kendisini güvende hissetmeyebilir. Bu nedenle bağlanma bebeğin fiziksel ve duygusal olarak güven duyması için önemlidir (Ainsworth, 1989). Yakınındaki yetişkinden uzaklaşan bebek ağlayarak tekrar yakınlık kurmaya çalışır. Önceleri çevresindekilerin kim olduğunu ayırt edemez ancak fark etmeye başladığında ağlama davranışını direkt olarak bakımını üstlenen ve yakınlık kurduğu anneye yöneltir (Ainsworth ve Bowlby, 1991).

Bağlanma kuramının temelini bebeğin bakımını sağlayacak bir yetişkine ihtiyaç duyması oluşturur. Çünkü bebek kendi başına hayatta kalabilmek için yetersizdir (Hazan ve Shaver, 1994).

Çocuk ile onun bakımını üstlenen kişi arasında meydana gelen erken dönemdeki ilişkiler, yapılandırılmış bir biçimde bilinçaltında model oluştururlar. Eğer çocuk sevgiyle büyütülmüşse, kendisini değer görmeye ve sevmeye layık bir insan olarak görebilir. Gereksinimleri giderilmemiş ve bağlanma oluşmamış ise benlik imgesi de zayıf kalacaktır. Sadece ebeveynlerinin değil, hiç kimsenin kendisini sevmeyeceğine yönelik kuvvetli bir inanış besleyecektir. Sadece ebeveynlerinin değil; herkesin göstereceği ilgiye ve sevgiye değer olduğuna ise ilgi gösterilen ve sevilen çocuklar inanacaktır (Burger, 2006).

Adler'e (2000) göre; çaresizlik ve güçsüzlük hissi duyan çocuklar bu durumdan kurtulmak için aileleriyle, yetişkinlerle beraber olmaya çabalar. Her birey tarafından zorluklar ile baş edilemeyen ve yetersiz kalındığı hissedilen durumlar yaşanabilmektedir. Toplumun bir parçası olmaya fazlasıyla gereksinim duyan bireyler yalnız olmak istemezler.

Çocuğun ruhsal sağlığı için güvenli bağlanma önemlidir ve annenin güvenilir, sıcak, gereksinimleri gidermek amacıyla hazır bulunması durumu, bu bağlanmanın gerçekleşmesi için önemlidir. Annenin çocuğa daima onun yanında olacağı güveni vermesi bireyin hayatının ilerleyen evrelerinde de diğer bireylerle memnuniyet verici ve doyurucu ilişkiler oluşturmaya olanak sağlar (Karen, 1998).

Bilinçaltı modelleri, bağlanma figürlerinin etkisi ile şekil alır, zamanla otomatik, kalıcı bir hale gelir ve hayatın ilerleyen evrelerinde de benzer ilişkilerin oluşturulmasına zemin hazırlar (Bahadır, 2006).

2.2.2. Yetişkinlikte Bağlanma

Bebeklerin doğduktan sonraki ilk sekiz ay içerisinde bakıcılarına bağlanmaları ilk bağlanmadır. İkincil bağlanmanın ise, ilk bağlanma sonucu mu oluştuğu yoksa kendiliğinden mi olduğu tartışma konusudur. Araştırmalar sonucunda yetişkinlikteki gelişim üzerinde bebeklikte kurulan bağların etkili olduğu ortaya konulmuştur (Hazan ve Shaver, 1994a). Çocuklukta, ergenlikte ve yetişkinlikte, bağlanma figürü

olarak kardeşler, akrabalar, yakın arkadaşlar, öğretmenler ve romantik ilişki partnerleri gibi bireyler etkili olurlar (Mikulincer ve Shaver, 2007).

Bebeklik dönemindeki bağlanma çalışmalarından sonra bağlanma örüntülerinin yaşam boyu devam edip etmediği araştırılmış ve çocuğun ebeveyni, akraba ve arkadaşları ile olan bağları araştırılmıştır (Ainsworth, 1989). Erken çocuklukta ebeveyne bağlanan çocuk için yetişkinlikte partnere bağlanma daha baskın olmaktadır. Erken dönemde bakım sağlayan kişi ile kurulan bağlanma ilişkisini, yetişkinlikte romantik ilişki yaşanan kişi kurulan bağlanma ilişkisi tamamlamaktadır. Çünkü bu ilişkiler benzerlik içermektedir ve aynı amaca yöneliktir. Bireyler aynen bebeklik ve çocuklukta gibi yetişkinlikte de romantik ilişki yaşadıkları partnerlerinin güvenilir olduklarını bildiklerinde kendilerini daha güvende hissetmektedirler. Kişi kendisine yönelik tehdit içeren bir durum hissettiğinde partneri onun rahatlamasını sağlayabilmektedir. Yetişkinlikte yaşanan romantik ilişkiler, bebeklik ve çocuklukta yaşanan bağlanma örüntülerinin devamı olarak değerlendirilmektedir. Yapılan incelemeler bebekli döneminde bağlanma konusunda olumsuz yaşantıları olan bireylerin romantik ilişkilerinde sorunlar yaşadıkları ve ilişkilerinin kısa sürdüğü görülmüştür (Hazan ve Shaver, 1987).

2.2.3. Romantik İlişkilerde Bağlanma

Akranların ve eşlerin, ailenin çocuklukta sağladığı güveni sağlaması ve ihtiyaçlarını karşılaması bağlanma davranışının aileden akranlara ve eşlere aktarılmasını sağlar (Hazan ve Shaver, 1994b). Romantik bağlanma süreci; cinsel, duygusal ve sosyal yönden ihtiyaçların karşılanması ve birbirini tamamlama durumudur. Romantik bağlanma; yakınlık, sosyal alışveriş, güven, ilişkiye bağlılık, eşit olma ve adanmışlık ve benzeri birçok etkiye bağlı olarak oluşur (Çetinkaya, 2013). Sevgi deneyimlerini mutlu ve güvenilir tanımlayan bireyler güvenli bağlanma stiline sahip bireyler olarak tanımlanırken, takıntılı, duygusal iniş ve çıkışları yüksek olan bireyler kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip olarak tanımlanmıştır. Kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin ise kıskanç, yakınlık korkusu yaşayan ve duygusal iniş çıkışları yüksek olan bireyler olduğu ifade edilmiştir (Hazan ve Shaver, 1994b).

Güvenli bağlanma kişinin ilişkiye bağlılığını etkilemektedir; ilişkiye bağlanan bireylerin güvenli bağlanan bireyler olduğu görülmektedir. Partnerle ilgili kararsız davranan ve parterlerini düşündüklerinde motivasyonel olarak çatışma yaşayan ve bu

yönde hareket eden bireyler kaygılı bağlanan bireylerdir (Mikulincer ve Shaver, 2013). Feeney ve Noller (1990), ilişkilerini daha güven verici bulan ve özgüvenleri daha yüksek olan bireylerin güvenli bağlanan bireyler olduğunu ifade etmiştir. Simpson (1990) da ilişkide pozitif olan kişilerin güvenli bağlanan ve daha az olumsuz duygu yaşayan bireyler olduğu sonucuna ulaşmıştır.

2.2.4. Anne-Babaya Bağlanma

Bağlanma davranışı bebeğin doğumundan itibaren bakımını sağlayan kişiyle yakınlığını sürdürmesiyle oluşur. Bebek bakımının sağlanması için aklar ve bakımını sağlayan kişiyi harekete geçirmiş olur. Bu şekilde farklılaşmış olan bağlanma davranışı yakınlığı korumaya yöneliktir (Ainswort, 1989).

Güvenli bağlanma annenin çocuğun gereksinimlerine duyarlı olduğu, güvenli bir ortam sunduğu durumlarda gelişir. Kaygılı bağlanma ise annenin mesafeli olduğu, bedensel temas kurmadığı durumlarda oluşur (Levy, Blatt ve Shaver, 1998). Güvenli bağlanan bebeklerin anneleri ile beraberken çevreyi keşfetmeye çalıştığı, annelerinden ayrıldıklarında ise kaygılanıp ağlamaya başladıkları gözlenmiştir. Evlerde yapılan izlemler de özellikle bebeklerin ilk üç ayında duyarlı davranan annelerin bebeklerinin güvenli bağlandığını göstermiştir (Brethon, 2003).

Çocuğun dış dünyayı kavramaya daha açık olması ve çocuğun ruh sağlığı gelişiminin olumlu olması güvenli bağlanma ile sağlanabilir. Güvenli bağlanan bireyler, eşlerinin hatalarını rahatlıkla kabul eden, ilişkilerinde mutlu ve güvenli olan bireylerdir. Kaygılı bağlanan bireyler ise ilişkilerinde takıntılı, duygusal iniş çıkışlar yaşayan, kendilerinden kuşku duyan, kıskanç olan bireylerdir (Morsünbül ve Çok, 2011).

2.2.5. Bağlanma ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Bağlanma ile ilgili ülkemizde birçok araştırma yapılmıştır. Konu ile ilgili; Beşikçi'nin (2008), üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinin çocuk yetiştirme stillerini, ebeveynlerin çocuklarının ilişkilerine verdiği onayı ve bağlanma örüntülerini araştırdıkları çalışmaya, 17-27 yaş arası 166 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda, anneden kabul ve onay algılayan bireylerin romantik ilişkilerde de aynı algıya sahip oldukları ifade edilmiştir. Ayrıca anneye

bağlanmanın romantik ilişkideki bağlanmaya etkisi üzerinde anne-baba onayının da rolü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dilmaç, Hamarta ve Arslan'ın (2009) bağlanma stillerinin sürekli kaygı ve denetim odağı ile ilişkisini inceledikleri çalışmada, kaygılı bağlanan bireylerin puanlarının güvenli bağlanan bireylerin puanlarından yüksek olduğu görülmüştür.

Göçener'in (2010), üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmaya 17-40 yaş arası 255 kişi katılmıştır. Araştırma sonucunda anne ya da babadan birine güvenli bağlanıldığında diğerine de güvenli bağlanıldığı ifade edilmiştir. Aynı zamanda güvenli bağlanma yaşayan bireylerin romantik ilişkilerde de olumlu bir algıya sahip oldukları gözlenmiştir.

Deniz ve Işık'ın (2010) bağlanma stillerinin, yaşam doyumu, pozitif ve negatif duygu ile stresle baş etmede rolünü araştırdıkları çalışmada güvenli bağlanmanın pozitif duygunun yordayıcısı olduğu, saplantılı bağlanmanın ise negatif duygunun yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Deniz (2011) bağlanma stillerinin, karar verme stilleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, güvenli bağlanmanın üniversite öğrencilerinin karar verme stilleri üzerinde önemli bir yordayıcı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Arslan, Arslan ve Arı (2012), üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada bağlanma stillerinin, kişiler arası problem çözme yaklaşımları ile ilişkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, güvenli bağlanma ile yapıcı problem çözme yaklaşımı arasında olumlu bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Akbay'ın (2015) üniversite öğrencileri üzerinde yürüttüğü araştırmaya 1022 kişi katılmıştır. Araştırma sonucunda, anneye güvenli bağlanmayan bireylerin romantik ilişkilerinde kaygılı ve kaçınmacı davrandıkları görülmüştür. Ayrıca babaya bağlanmanın da ile romantik ilişkilerdeki bağlanmayı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Akdağ'ın (2017), genç yetişkinlerin anne-baba bağlanma örüntülerini ve romantik ilişkilerindeki bağlanmanın kaçınma ve kaygı düzeyleri ile ilişkisini incelediği çalışmaya 461 kişi katılmıştır. Araştırma sonucunda, anne-babaya bağlanmanın kaygılı bağlanmayı yordadığı ayrıca anneye bağlanmanın kaçınmacı bağlanmanın anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür.

2.2.6. Bağlanma ile İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Yurt dışında bağlanma ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Bağlanma ile ilgili yurt dışında da birçok araştırma yapılmıştır. Konu ile ilgili; Simpson'ın (1990) romantik ilişkisi olan 144 bireyle yaptığı çalışmada, pozitif duygulara sahip olan bireylerin güvenli bağlanan bireyler olduğu, negatif duygulara sahip olan bireylerin ise kaygılı kaçınan bireyler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Feeney ve Noller'in (1990) üniversite öğrencileri ile bağlanma stilleri konusunda yaptıkları çalışmada, güvenli bağlanan bireylerin çocukluk yaşantılarıyla ilgili olumlu duygulara sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Annelerinden çocukluk döneminde ayrılma yaşayan bireylerin ise kaçınan bağlanma yaşadıklarını ve güven konusunda problem yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Priel, Mitran ve Shahr'in (1998) bağlanma stilleri ile ilgili yaptıkları çalışmada; yakınlığın fazla olduğu romantik ilişkilerde güvenli bağlanma görülürken, yakınlığın daha az olduğu ilişkide saplantılı bağlanma olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Van Schaick ve Stolberg'in (2001) baba ile kurulan ilişkinin romantik ilişkilerdeki bağlanma ile ilişkisini araştırdıkları çalışmaya anne-babası ayrılan ve ayrılmayan bireyler katılmıştır. Baba ile olumlu bağlanma yaşayan bireylerin ilişkilerinde de bağlılık ve güven yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca ebeveyni boşanmış bireylerin de ebeveyni boşanmamış bireylere göre ilişkilerde daha güvensiz oldukları gözlenmiştir.

Alexandrov, Cowan ve Cowan'ın (2005) bağlanma ve evlilik kalitesi arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, kalitesi düşük olan ilişkilerde güvenli olmayan bağlanma olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Wearden, Peters, Berry, Barrowclough ve Liversidge (2008) 18-56 yaş arası bireyler üzerinde ebeveyne bağlanma ve romantik ilişkilerdeki bağlanma ilişkisini incelemişlerdir. Yapılan araştırma sonucunda ebeveyni tutarsız ve negatif davranan bireylerin romantik ilişkilerde kaygılı davrandıkları, ebeveynleri tutarlı ve pozitif olan bireylerin ise güvenli ve pozitif romantik ilişki yaşadıkları ifade edilmiştir.

Doumas, Pearson, Elgin ve McKinley'in (2008) partnere yönelik şiddet ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmaya 70 çift katılmıştır. Araştırma sonucunda, erkeğin kaçınan, kadının ise kaygılı kadına ve erkeğe yönelik şiddet ile ilişkili bulunmuştur.

Bogaerts, Vanheule ve Declercq'in (2015), anne-babaya bağlanma, romantik ilişkide bağlanma ve kişilik bozukluklarını inceledikleri araştırmaya, 84 taciz suçu işleyen yetişkin kişi ile 80 kişilik bir kontrol grubu katılmıştır. Araştırma sonucunda kontrol grubundaki bireylerin anne-babaları ile güvenli bağlanma yaşadıkları ve romantik ilişkilerinde de güvenli bağlandıkları görülmüştür. Taciz suçu işleyen bireylerin ise anne-babalarından çok fazla ilgi görmedikleri aynı zamanda romantik ilişkilerinde kaygılı ve kararsız bağlandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

2.3. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

2.3.1. Kişilik Kavramı

Kişilik kavramı geçmişten bu yana üzerinde birçok araştırma yapılan bir konudur. Kişilik ile ilgili birçok kuramcı çeşitli yaklaşımlar geliştirmiş ve farklı farklı sonuçlar ortaya koymuştur.

Kişilik kavramının birçok tanımı yapılabilir. Bireyi diğerlerinden ayırt eden, yapılaşmış özellikler kişilik olarak tanımlanabilir (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2016). Kişilik, bireyden kaynaklanan tutarlı davranışlardır. Bu tutarlı davranışlar bireyin her durumda sergilediği davranışları ifade etmektedir (Burger, 2006).

Burger (2006), kişiliği açıklamak amacıyla geliştirilen kuramları altı yaklaşım olarak sınıflandırmıştır. Araştırmada Ayırıcı Özellik Yaklaşımı ve Beş Faktör Kişilik Modeli'ne yer verilmiştir.

2.3.2. Ayırıcı Özellik Yaklaşımı

Ayırıcı özellik kavramı (trait), kişiyi sınıflandırır. Bu yaklaşımın üzerinde durduğu varsayımlardan biri kişiliği oluşturan özelliklerin durumlara göre kararlılık

göstermesi, diğeri ise kişilik özelliklerinin zaman içinde değişmez olmasıdır (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2010).

Ayırıcı Özellik kuramcıları kişiliğin ve onu oluşturan özelliklerin birbirinden nasıl farklılaştığını anlamaya ve açıklamaya çalışmışlardır. Buna göre bireylerin zekâ, bağımlılık, kaygı, sosyallik ve saldırganlık gibi çeşitli özelliklere göre farklılaştıklarını ifade ederler (Morris, 2002).

Burger (2006) ayırıcı özellik yaklaşımını şöyle açıklar; ayırıcı özellik sürekliliğinde, kişilerin bulunduğu kişilik özellikleri içinde nasıl davranacaklarını anlamak ister. Araştırmacılar, bireyin ayırıcı özelliklerini belirlemek ve davranışı kestirmek amacını taşır. Bireylerin belirli özellikleri ne düzeyde taşıdıklarını açıklamak için inceleme yapar ve bireyler arasında karşılaştırma yapmayı kolaylaştırır. Bireyin kişiliğini oluşturan özelliklerin betimlenmesi ve bunların değerlendirilmesi kuramcılarının en önemli amaçlarındadır (Atkinson, Atkinson ve Hilgard, 1995). Allport, Murray, Cattell, Odbert, McDougall, Mccrea ve Costa kuramının en önemli temsilcilerindendir.

2.3.3. Beş Faktör Kişilik Kuramı

Kişilik özelliklerinin, beş temel kişilik boyutu üzerinde toplanabileceği ifade edilmiştir (Burger, 2006). Bu boyutlar; “Dışadönüklük”, “Gelişime Açıklık”, “Duygusal Denge/Nevrotiklik”, “Uyumluluk” ve “Sorumluluk” tur. Örneğin; dışa dönük ve içe dönüklük kutupları dışadönüklük boyutunu oluşturmaktadır (Bacanlı, İlhan ve Arslan, 2007; Robins ve ark. 2001; Somer ve Goldberg, 1999)

McCrae ve Costa (2003) kişiliğin merkezi ve çevresel bileşenlerinin bilinmesinin bireyin davranışlarının bilinmesi için gerekli olduğunu ifade etmektedir.

Karakteristik adaptasyonlar, kültürlere göre ve bireyin yaşamı süresince farklılık gösterebilen yapılardır. Kendilik kavramı, McCrae ve Costa tarafından kişiliğin merkezi bileşenleri arasında gösterilen önemli bir karakteristik adaptasyondur (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2010). McCrae ve Costa (2003) bireylerin kişilikleri üzerinde sosyal durumların etkisi olduğunu ifade eder.

2.3.4. Beş Faktör Kişilik Kuramı Boyutları

2.3.4.1. Dışadönüklük (Extraversion):

Dışadönüklük özelliği belirgin olan bireyler; sosyal, konuşkan, girişken, aktif, iddialı, heyecan odaklı, neşeli, ilgili, eğlenceyi seven, sevecen, şefkatli, sıcakkanlı kişilik özellikleri göstermektedir. Dışadönüklük özelliği düşük olan insanlar ise utangaç, çekingen, sessiz, sakin, içe dönük, yalnızlığı tercih eden, edilgen, konuşmaktan hoşlanmayan bireyler olarak düşünülür.

Davranışlarında baskın ve başkalarıyla ilişkilerinde etkileyici, mizah kullanımı konusunda becerikli olan insanlar dışadönük olarak tanımlanır. Bu özelliğin diğer ucunda ise içe dönük bireyler yer alır ve bağımsız olmakla birlikte büyük grupları ve toplantıları sevmezler, yalnız kalmayı tercih ederler, enerjileri daha düşüktür (McCrae ve Costa, 2003; Burger, 2006; Saxena, 2014).

2.3.4.2. Gelişime Açıklık (Openness/Openness to Experience):

Açık fikirli, duyarlı, geniş bir hayal gücüne sahip, maceracı, orijinal, analitik düşünen yaratıcı bireylerin bu özellikleri baskındır. Zihinsel merak kapasitesine sahiptirler. Geleneksel değerleri koruma, alışkanlıklara bağlı olma ve belirli bir yaşam biçimini sürdürmeye eğilimli olan bireylerin bu yönleri düşüktür. Daha çok alışık oldukları durumları tercih ederler. Bağımsız muhakeme gücüne sahiptirler, daha sıra dışıdır ve özgürlükçü bireylerdir (McCrae ve Costa 2003; Burger, 2006; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2010; Saxena, 2014).

2.3.4.3. Duygusal Denge/Nevrotiklik (Emotional Stability):

Nevrotiklik olarak da ifade edilen boyut bireylerin duygusal kararlılığı ile ilgilidir. Çekingen, saldırgan, kaygılı, gergin, özgüveni düşük, kendiyle barışık olmama gibi özellikleri gösteren, negatif duygulara sahip bireylerin duygusal denge özellikleri yüksektir. Özgüven sahibi, eleştiriye açık, sabırlı, rahat, strese dayanıklı olma gibi özellikler taşıyan bireylerinki ise düşüktür. Kaygılı, savunmacı, güvensiz ve duygusal eğilimi fazla olanları tanımlar, bu özelliği yüksek olanlar çoğunlukla

negatif duruma odaklanmayı tercih ederler (McCrae ve Costa, 2003; Burger, 2006; Saxena, 2014).

2.3.4.4. Uyumluluk/Yumuşak Başlılık (Agreeableness)

Yardımsever, uysal, cömert, şefkatli, saygılı, güvenilir, kabul edici, cana yakın, esnek, kibar, yumuşak başlı, alçak gönüllü bireyler uyumluluk boyutu yüksek olan bireylerdir. Merhametlidirler ve karşılarındaki insanların davranışlarını anlamaya çalışırlar. İnsanlarla beraber hareket etmeye çalışırlar. Hırçınlık, huysuzluk, eleştiricilik, cimri, çabuk sinirlenme, inatçılık, bencillik ve şüpheli özelliği gösteren bireyler ise uyumluluk boyutu düşük olan bireylerdir. Bu özelliği düşük olan bireyler daha çok rekabeti tercih eder (McCrae ve Costa, 2003; Burger, 2006; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2010).

2.3.4.5. Sorumluluk (Conscientiousness):

Düzenli, dikkatli, azimli, kontrollü, hırslı, göreve bağlı, çalışkan, başarı odaklı, kendini disipline edebilen, plan doğrultusunda davranma, sorumlu ve uyumlu olma gibi özellikler gösteren bireyler sorumluluk özelliği yüksek olan bireylerdir. Bir işe başlamadan önce iyice düşünürler. Çalışırken en iyi performansı göstermek için yoğun çaba harcarlar. Yediklerine, içtiklerine fazlasıyla dikkat ederler ve zararlı gıdalardan uzak dururlar. Güvenilirlik, sorumluluk, müzakere, başarı yönelimi bu bireyler için önemlidir. Dikkatsiz, işten kaçan, dağınık, ihmalkâr ve amaçsız bireylerin ise sorumluluk özelliği düşüktür (McCrae ve Costa, 2003; Burger, 2006; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2010).

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, verilerin toplanması, verilerin toplanmasında kullanılan araçlar, bu araçların geçerlik, güvenilirlik çalışmaları, puanlanması ve verilerin analizinde kullanılan tekniklere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Yüksek lisans tezi kapsamında yapılan bu çalışma, mevcut durumu araştıran betimsel bir çalışmadır. Bu araştırma üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterleri, bağlanma stilleri ile kişilik özellikleri arasında, anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı ve demografik özelliklere göre değişimlerinin inceleneceği ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır. Bu tarama modelinde incelenen değişkenler ayrı ayrı betimlenir.

İlişkisel tarama modelinde, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin varlığı ya da derecesi belirlenmek amaçlanır (Kuzu, 2013).

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Katılımcıları 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılında Munzur Üniversitesinde öğrenim görmekte olan, rastlantısal olarak seçilen, yetişkinliğe geçiş dönemindeki bireyler oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan bireylerin sayısı 381'dir. Araştırmaya katılan genç yetişkinlerin demografik özelliklerine bu bölümde yer verilmiştir. Katılımcıların cinsiyet, yaş, devam ettikleri sınıf, algılanan sosyoekonomik düzeyleri, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, algılanan anne baba çocuk yetiştirme tutumu, algılanan akademik başarı ve bireylerin yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirmiş oldukları yerleşim birimine göre dağılımlarını gösteren frekans tabloları aşağıda belirtilmiştir.

Katılımcıların Yaşa Göre Betimsel İstatistikleri

Araştırmaya katılan bireylerin yaşlara göre dağılımlarına Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Yaşa Göre Betimsel İstatistikleri

Yaş	Kişi Sayısı (N)	Yüzde (%)
18 yaş ve altı	26	6.8
19-22 yaş arası	316	82.9
23 yaş ve üzeri	39	10.2
Toplam	381	100

Araştırmaya katılan bireylerin yaş dağılımlarını gösteren Tablo 1 incelendiğinde, 18 yaş ve altı yirmi altı kişi (% 6.8), 19-22 yaş aralığında 316 kişi (% 82.9), 23 yaş ve üzeri 39 kişi (% 10.2) bulunduğu görülmektedir.

Katılımcıların Cinsiyete Göre Betimsel İstatistikleri

Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyete göre dağılımlarına Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyete Göre Betimsel İstatistikleri

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Kadın	229	60.1
Erkek	152	39.9
Toplam	381	100.0

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan bireylerin %60,1’inin (N=229) kadın, %39.9’unun (N=152) erkek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların Devam Etmekte Oldukları Bölümlere Göre Betimsel İstatistikleri

Tablo 3’te araştırma katılımcılarının devam etmekte oldukları bölümlere göre dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Devam Etmekte Oldukları Bölümlere Göre Betimsel İstatistikleri

Bölümler	Kişi Sayısı	Yüzde%
Çocuk Gelişimi Bölümü	111	29.1
Tarih Bölümü	74	19.4
Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik	26	6.8
Coğrafya Bölümü	41	10.8
Makine Teknolojisi	24	6.3
İnşaat Teknolojisi	25	6.6
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	19	5.0
Laboratuvar Teknolojisi	22	5.8
Türk Dili ve Edebiyatı	39	10.2
Toplam	381	100

Katılımcıların devam etmekte oldukları bölümlere göre dağılımları şu şekildedir; 111 öğrenci Çocuk Gelişimi bölümü (%29.1), 74 öğrenci Tarih bölümü (%19.9), yirmi altı öğrenci Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik (%6.8), 41 öğrenci Coğrafya bölümü (%10.8), yirmi dört öğrenci Makine Teknolojisi (%6.3), yirmi beş öğrenci İnşaat Teknolojisi (%6.6), on dokuz öğrenci Muhasebe ve Vergi Uygulamaları (%5.0), yirmi iki öğrenci Laboratuvar Teknolojisi (%5.8) ve 39 Türk Dili ve Edebiyatı (%10.2) şeklindedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun Çocuk Gelişimi bölümüne devam etmekte oldukları görülmektedir.

Katılımcıların Algılanan Sosyoekonomik Düzeylere Göre Betimsel İstatistikleri

Araştırmaya katılan bireylerin algılanan sosyoekonomik düzeylere (SED) göre dağılımları Tablo 4'deki gibidir.

Tablo 4: Katılımcıların Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Betimsel İstatistikleri

Sosyoekonomik Düzey	Kişi Sayısı	Yüzde%
Alt	93	24.4
Orta	266	69.8
Yüksek	22	5.8
Toplam	381	100.0

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların algılanan sosyoekonomik düzeye göre dağılımları şu şekildedir; % 24.4'ü (N=93) alt düzey, % 69.8'i (N=266) orta düzey, % 5.8 (N=22) yüksek düzey. Katılımcıların büyük çoğunluğunun algılanan SED'inin orta düzey olduğu görülmektedir.

Katılımcıların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Betimsel İstatistikleri

Araştırmaya katılan bireylerin anne eğitim düzeylerine göre dağılımları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Betimsel İstatistikleri

Anne Eğitim Düzeyi	Kişi Sayısı	Yüzde%
Okuryazar	26	6.8

Okuryazar değil	135	35.4
İlkokul	112	29.4
Ortaokul	71	18.6
Lise	28	7.3
Üniversite	9	2.4
Toplam	381	100.0

Tablo 5 incelendiğinde, çalışmada yer alan katılımcıların anne eğitim düzeylerinin okuryazar olmayan 135 kişi (% 35.4), okuryazar olan yirmi altı kişi (% 6.8), ilkokul mezunu 112 kişi (% 29.4), ortaokul mezunu 71 kişi (% 18.6), lise mezunu anne sayısı yirmi sekiz (% 7.3) ve üniversite mezunu dokuz (% 2.4) şeklinde olduğu görülmektedir.

Katılımcıların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Betimsel İstatistikleri

Tablo 6’da araştırmaya katılan bireylerin baba eğitim düzeylerine göre betimsel istatistikleri belirtilmektedir.

Tablo 6: Katılımcıların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Betimsel İstatistikleri

Anne Eğitim Düzeyi	Kişi Sayısı	Yüzde%
Okuryazar	28	7.3
Okuryazar değil	43	11.3
İlkokul	122	32.0
Ortaokul	97	25.5
Lise	69	18.1
Üniversite	22	5.8
Toplam	381	100.0

Tablo 6 incelendiğinde, çalışmada yer alan katılımcıların baba eğitim düzeylerinin okuryazar olmayan baba sayısı 43 (% 11.3), okuryazar olan yirmi sekiz kişi (% 7.3), ilkokul mezunu 122 kişi (% 32.0), ortaokul mezunu 97 kişi (% 25.5), lise mezunu

olan baba sayısı 69 (% 18.1) ve üniversite mezunu olan 22 kişi (% 5.8) şeklinde olduğu görülmektedir.

Katılımcıların Algılanan Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumuna Göre Betimsel İstatistikleri

Araştırmaya katılan bireylerin algılanan anne baba çocuk yetiştirme tutumuna göre dağılımlarına Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7: Katılımcıların Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumuna Göre Betimsel İstatistikleri

Anne Eğitim Düzeyi	Kişi Sayısı	Yüzde%
Demokratik	159	41.7
Otoriter	95	24.9
Aşırı bağımlı	127	33.3
Toplam	381	100.0

Tablo 7 incelendiğinde, çalışmaya katılan bireyler tarafından algılanan anne baba çocuk yetiştirme tutumuna göre dağılımı; % 41.7 (N=159) demokratik, % 24.9 (N=95) otoriter, % 33.3 (N=127) aşırı bağımlı şeklindedir.

Katılımcıların Algılanan Akademik Başarılarına Göre Betimsel İstatistikleri

Tablo 8’de araştırmaya katılan bireylerin algılanan akademik başarılarına göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 8: Katılımcıların Algılanan Akademik Başarılarına Göre Betimsel İstatistikleri

Algılanan Akademik Başarı	Kişi Sayısı	Yüzde%
Düşük	75	19.7
Orta	265	69.6
Yüksek	41	10.8
Toplam	381	100.0

Araştırmada yer alan katılımcılar tarafından algılanan akademik başarı dağılımları şu şekildedir; 75 katılımcı (% 19.7) düşük düzey, 265 katılımcı (% 69.6) orta düzey ve 41 katılımcı (% 10.8) yüksek düzeyde akademik başarısı olduğuna inanmaktadır.

Katılımcıların Yaşamlarının Büyük Bölümünü Geçirdikleri Yerleşim Birimine Göre Betimsel İstatistikleri

Araştırmaya katılan bireylerin yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yerleşim birimlerine göre dağılımları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Katılımcıların Yaşamlarının Büyük Kısmını Geçirdikleri Yerleşim Birimine Göre Betimsel İstatistikleri

Yerleşim birimi	Kişi Sayısı	Yüzde%
Köy	81	21.3
İlçe	96	25.2
İl-şehir	204	53.5
Toplam	381	100

Katılımcıların yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yerleşim birimine göre dağılımları, % 21.3’ü (N=81) köy, % 25.2’si ilçe (N=96) ve % 53.5’i (N=204) şehir şeklindedir. Katılımcıların yaşamlarının büyük bölümünü şehirde geçirdiklerini ifade eden oranın en yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların Anne ve Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Betimsel İstatistikleri

Araştırmaya katılan bireylerin anne ve babalarının birliktelik durumlarına göre dağılımları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Katılımcıların Anne ve Babalarının Birliktelik Durumlarına Göre Betimsel İstatistikleri

Birliktelik Durumları	Kişi Sayısı	Yüzde%
Birlikteler	364	95.5
Ayrıldılar	17	4.5
Toplam	381	100.0

Katılımcıların anne ve babalarının birliktelik durumlarına göre dağılımları, % 95.5'i (N=364) birlikte, % 4.5'inin (N=17) ise ayrı oldukları görülmektedir.

Katılımcıların Romantik İlişki Yaşama Durumlarına Göre Betimsel İstatistikleri

Araştırmaya katılan bireylerin romantik ilişki yaşama durumlarına göre dağılımları Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11: Katılımcıların Romantik İlişki Yaşama Durumlarına Göre Betimsel İstatistikleri

Romantik İlişki Yaşama Durumları	Kişi Sayısı	Yüzde%
Yaşadım	139	36.5
Yaşıyorum	87	22.8
Yaşamadım	155	40.7
Toplam	381	100.0

Katılımcıların romantik ilişki yaşama durumlarına göre dağılımları, % 36.5'i (N=139) daha önce romantik ilişki yaşamış, % 22.8'i (N=87) romantik ilişki yaşıyor, % 40.7' sinin (N=155) ise romantik ilişki yaşamamış oldukları görülmektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Veriler aşağıda belirtilen ölçme araçları aracılığıyla grup uygulaması şeklinde toplanmıştır. Verilerin toplanması için kullanılması planlanan Kişisel Bilgi Formu, Romantizm ve Eş Seçimi Tutumu Ölçeği, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve On Maddelik Kişilik Özellikleri Formu uygulanması için Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır. Ölçekler, Eylül 2019-Aralık 2019 tarihleri arasında Munzur Üniversitesinde bulunan toplam 381 bireye, yüz yüze olarak uygulanmıştır.

Veriler üniversite öğrencisi olan katılımcılardan üniversitede dersin yürütücüsünün izni ve yardımı ile ders saatleri kapsamında toplanmıştır. Bireylere ölçekler uygulanmadan önce, yapılan araştırmanın amacı, kişisel bilgilerinin istenmeyeceği, araştırmaya dahil olmalarının gönüllülük esasına dayandığı ve verilen cevapların gizli tutulacağı bilgilendirmesi yapılmıştır. Ölçekler, araştırmaya katılmak için gönüllü olan bireylere uygulanmıştır. Katılımcılardan kimlik bilgileri istenmemiştir. Katılımcılara araştırma ile ilgili öncelikli olarak bilgi verildikten sonra, ölçeklerin uygulanmasına ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Bununla ilgili olarak öncelikle demografik bilgi formunda yer alan soruları eksiksiz bir şekilde doldurmaları istenmiştir. Devamında yer alan Romantizm ve Eş Seçimi Tutumu Ölçeği, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve On Maddelik Kişilik Özellikleri Formu için ise kendilerine en uygun seçeneği işaretlemeleri yönünde hatırlatmada bulunulmuştur. Ölçeklerin katılımcılar tarafından cevaplandırılması ortalama 10-15 dakika sürmüştür. Araştırmaya yapmış oldukları gönüllü katkılardan dolayı katılımcılara teşekkür edilmiş ve ölçeklerin uygulanması sonlandırılmıştır.

Veri Toplama Araçları:

Çalışmada öğrencilerin eş seçimi kriter düzeylerini belirlemek için Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeği (RETÖ), bağlanma stil düzeylerini belirlemek için Anneye Bağlanma ve Babaya Bağlanma Ölçeği, kişilik özelliklerini saptamak için On Maddeli Kişilik Ölçeği (OMKÖ) ve araştırmada yer verilen diğer değişkenleri, başka bir deyişle kişisel bilgilerini öğrenebilmek amacı ile Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu ekte verilmiştir.

3.3.1. Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeği

Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeği (REST), Cobb, Larson ve Watson (2003) tarafından geliştirilen bir ölçektir. Ölçek 32 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılması ve Türkçe'ye uyarlanması amacıyla 2007-2008 öğretim yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi (n=281) ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesinde (n=193) öğrenim gören 474 öğrenciye uygulanmıştır.

Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

REST Ölçeği'nin yapı geçerliğini belirleyebilmek amacıyla varimax eksen döndürme tekniği uygulanmış ve bunun için temel bileşenler analizi kullanılarak faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin yirmi sekiz maddeden oluştuğu, 'Aşk Yeterli', 'Yalnız ve Tek Doğru', 'Tam Güven', 'Beraber Yaşama', 'İdealleştirme', 'Zıt Kutuplar' Çaba Göstermeme', olmak üzere yedi alt faktörde toplandığı ve toplam varyansın % 49.84'ünü açıkladığı görülmüştür.

Ölçeğin güvenirliliğini saptamak için ilk olarak Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanarak $\alpha=.65$ olarak bulunmuştur. REST Ölçeği'nin alt ölçeklerinin içtutarlık katsayıları ise, .33 ile .98 aralığında değişiklik göstermektedir. Ölçeğin güvenirliliğini saptamak için ikinci yöntem olarak iki hafta ara ile yapılan test-tekrar test yöntemi uygulanmış ve Pearson korelasyon katsayısı .61 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda ölçeğin yedi alt boyuttan oluştuğu, yirmi sekiz madde ve dört çeldirici maddeden oluşan 32 maddelik bir ölçek olduğu görülmüştür. REST Ölçeği'nin bekar olan üniversite öğrencileri için geçerli ve güvenilir sonuçlar verdiği görülmüştür.

Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeğinin Puanlanması ve Yorumlanması

Öğrencilerden ölçekte yer alan her bir maddenin kendisine ne kadar uyduğunu 1-5 arasında numaralandırmaları istenmektedir. Maddeler, (5) Tamamen katılıyorum, (4) Katılıyorum, (3) Kararsızım, (2) Katılmıyorum, (1) Hiç katılmıyorum şeklinde derecelendirilmektedir. Ölçekteki, 6, 10, 16, 24 ve 29. maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçeğin çeldirici maddeleri 1, 9, 20 ve 30. maddeleri olup, puanlama içerisinde hesaplanmamaktadır. Ölçek hem toplamda hem de alt boyutlarda bir puan vermektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan yirmi sekiz, en yüksek puan ise 140'dır. Ölçekten alınan düşük puan eş seçimindeki sınırlandırıcı inanç düzeyinin düşüklüğünü, ölçekten alınan yüksek puan ise eş seçimindeki sınırlandırıcı inanç düzeyinin yüksekliğini ifade etmektedir. Ölçek hem bireysel hem de grup olarak uygulanabilmekte ve cevaplama süresi yaklaşık on beş dakikadır.

3.3.2. Ana Babaya Bağlanma Ölçeği

Parker ve arkadaşlarının (1979) geliştirdiği ana babaya bağlanma ölçeği yirmi beş maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geçerliğini belirlemek ve yapı geçerliği için faktör analizi yapılmış, ölçüt geçerliği için ise PARI ve ABTÖ ile korelasyonlarına

bakılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için ise iç tutarlık, iki-yarı ve test-tekrar test güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır.

Ana Babaya Bağlanma Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışmaları

Ölçeğin geçerlik çalışmaları için, Ankara Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Fen ve Eğitim Bilimleri Fakültelerinde okumakta olan 441 öğrenciyle ulaşılmıştır. Bu öğrencilerden 262'si kız (% 59.5), 179'u erkektir (% 40.5) ve yaş ortalamaları ise 21.97'dir. Anne ve baba formları için açıklayıcı (exploratory) faktör analizi yapılarak ölçeğin yapı geçerliği açıklanmaya çalışılmıştır. Temel bileşenler analizi sonucunda özdeğeri 1'in üzerinde olan beş faktör ortaya çıkmıştır. Bu beş faktör anne formu için toplam varyansın % 53'ünü, baba formu için ise % 57'sini açıklamaktadır. Analize varimaks yöntemi ile devam edilmesi sonucunda hem anne formu için, hem de baba formu için iki faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçekte kontrol/aşırı koruma faktöründe yer alan maddelerden yalnızca kontrol boyutu ile ilgili olanların (3, 7, 15, 21, 22 ve 25) ilgi faktörüne yüklendiği görülmüştür. Ana babanın çocuğuna yönelik davranış kontrolüyle ilgili maddeleri içerdiğinden, bu faktör ilgi/kontrol olarak adlandırılmıştır. İkinci faktörde yer alan maddelere bakıldığında (8, 9, 10, 13, 19, 20, 23) ise tüm maddelerin ana-babanın çocuğuna yönelik aşırı koruma davranışlarını kapsadığı görülerek bu faktör aşırı koruma olarak adlandırılmıştır.

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için test-tekrar test kararlılığı, iç tutarlılık ve iki-yarı korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. ABBÖ'nin anne ve baba formları için alt test puanlarının ve toplam puanların büyük ölçüde kararlılık gösterdiği bulunmuştur. Bunun yanı sıra ölçeğin güvenilirliğini Cronbach alfa değerlerinin, ikiyarı korelasyon katsayılarının yüksekliği ve madde toplam korelasyonlarının anlamlı bulunması desteklemektedir. Güvenilirlik bulguları iç tutarlılık, iki-yarı ve test-tekrar test yöntemleriyle hesaplanmıştır. Anne formu için Cronbach alfa değeri .87, Baba Formu için .89 olarak hesaplanmıştır. Hem Anne hem de Baba formlarında koruma alt ölçeği iç tutarlılık katsayısı .70, ilgi/kontrol alt ölçeği için ise sırasıyla .90 ve .91'dir. ABBÖ'nin iki-yarı güvenilirliğine Guttman Split-Half yöntemiyle bakılmış, anne formunda tüm ölçek için .70, ilgi/ kontrol boyutu için .85 ve koruma boyutu için .68 olarak bulunmuştur. Baba formuna bakıldığında ise bu değerler tüm ölçek için .64, ilgi/kontrol ve koruma alt ölçekleri için ise sırasıyla .83 ve .64 olarak hesaplanmıştır. ABBÖ'nin test-tekrar test güvenilirliği için üç hafta arayla 106 kişilik

ayrı bir öğrenci grubundan elde edilen verilere bakılmıştır. Öğrencilerin 74'ü kız (%69.8), 32'si erkektir (%31.2); yaş ortalamaları ise 20.82'dir (SS=1.95). Test-tekrar test güvenilirliğine bakıldığında anne formunda .90, baba formunda .89 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklere bakıldığında ise ilgi/kontrol boyutunda bu değerler anne formunda .91, baba formunda .90, koruma boyutunda ise anneler için .64, babalar için .78'dir. Geçerlik ve güvenilirliğe ilişkin bulgulara genel olarak bakıldığında ABBÖ'nin psikometrik özelliklerinin doyurucu olduğu söylenebilir.

Ana Babaya Bağlanma Ölçeği Puanlanması ve Yorumlanması

Ölçek yirmi beş maddeden oluşmakta ve temel olarak ilgi ve kontrol/aşırı koruma faktörlerini içermektedir. On iki madde ilgi boyutunda bulunmaktadır (puanlar 0-36 arasında değişmekte) ve anlayışlı, sıcak ve kabul edici olarak algılanan ana baba tutumu yüksek puan alırken, soğuk ve reddedici olarak algılanan ana baba tutumu düşük puan almaktadır. On üç madde kontrol/aşırı koruma boyutunda yer almakta (puanlar 0-39 arasında değişmekte) ve özerkliğe izin vermeyen ve aşırı kontrolcü ana baba tutumu yüksek puan almaktadır. Bireyden, ölçekteki her bir ifadenin anne ya da babasının kendisine ilişkin davranışlarını ne kadar yansıttığını yaşamının ilk on altı yılını düşünerek, 4'lü likert-tipi derecelendirme ile (tamamen böyleydi =3, hiç böyle değildi=0) belirtmesi istenmektedir. Anne ve baba için iki ayrı değerlendirme yapılmaktadır. İlgi ölçeğinin puanlanmasında 2, 3, 4, 7, 14, 15, 16, 18, 21, 22, 24 ve 25. maddeler; kontrol/aşırı koruma ölçeğinin puanlanmasında ise 8, 9, 10, 13, 19, 20 ve 23. maddeler tersine (0-3) kodlanmaktadır.

3.3.3. On Maddeli Kişilik Ölçeği (OMKÖ)

On-Maddeli Kişilik Ölçeği (The Ten-Item Personality Inventory) on maddeden oluşan, Gosling, Rentfrow ve Swann (2003) tarafından geliştirilen kişilik özelliklerini ölçen bir ölçektir (akt. Atak, 2013). Beş önemli kişilik özelliğini ölçmektedir. Bunlar; dışadönüklük, deneyime açıklık, sorumluluk, yumuşak başlılık ve duygusal dengeliliktir. Her alt boyutta iki madde yer almaktadır ve yedi derecelmeli Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin Türkçeye çevrilmesi ve uyarlanması Atak (2013) tarafından gerçekleştirilmiştir.

On Maddeli Kişilik Ölçeği Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması

Gosling ve ark. (2003), OMKÖ ile Beş-Faktörlü Kişilik Envanteri (B-FKE) arasındaki geçerliği dışadönüklük için 0.87, yumuşak başlılık için 0.70, sorumluluk için 0.75, duygusal dengelilik için 0.81 ve deneyime açıklık için 0.65 bulmuştur (akt. Atak, 2013). Atak (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada OMKÖ'nün ölçüt geçerliğinin sınanması için Beş-Faktörlü Kişilik Envanteri (B-FKE) ve Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) kullanılmıştır. OMKÖ'nün alt ölçeklerinin bu ölçeklerle orta düzeyde anlamlı bir ilişkisi olduğu ve bu sonuçların ölçüt geçerliği için yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapı geçerliğini belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmış, on madde ve beş alt ölçekten oluşan OMKÖ'nün kişiliği ölçmek için geçerli bir ölçme aracı olduğu görülmüştür. Yapılan doğrulayıcı ve açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin beş faktörlü olduğu belirlenmiştir. Atak (2013) tarafından yapılan çalışmada Deneyime Açıklık alt ölçeği için iç tutarlılık güvenirlik katsayısı 0.83, Yumuşak başlılık alt ölçeği için 0.81, Duygusal Dengelilik alt ölçeği için 0.83, Sorumluluk alt ölçeği için 0.84 ve Dışa Dönüklük alt ölçeği için 0.86 olarak bulunmuştur. Gosling ve arkadaşları (2003) tarafından ölçeğin iç tutarlılık katsayılarının 0.40 ile 0.73 arasında değiştiği sonucu bulunmuştur. Atak'ın (2013) çalışmasında OMKÖ'nün test tekrar test güvenirlik katsayısı Deneyime Açıklık alt ölçeği için 0.89, Yumuşak başlılık alt ölçeği için 0.87, Duygusal Dengelilik alt ölçeği için 0.89, Sorumluluk alt ölçeği için 0.87 ve son olarak Dışa Dönüklük alt ölçeği için 0.88 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda ölçeğin kararlı ölçüm yapan ve iç tutarlılığa sahip olan bir araç olduğu görülmüştür. OMKÖ'nün orijinal formunda test-tekrar test güvenirlik değerleri 0.72 ile 0.80 arasında değişmektedir.

On Maddeli Kişilik Ölçeğinin Puanlanması ve Yorumlanması

Ölçeğin orijinal formunda ve Türkçe formunda toplam on madde vardır. Türkçe formunda tersten kodlama yapılması gereken herhangi bir madde bulunmamaktadır. Ölçeğin puanlaması yapılırken alt ölçeklerin toplam puanları alınmaktadır. Baskın olan kişilik özelliğini belirleyebilmek için bireylerin her alt ölçekten aldıkları puanlar dikkate alınır. Bu ölçeğin puanlaması yapılırken, bir bireyin temel kişilik özelliği olarak alt ölçekten en yüksek puan aldığı kişilik özelliği kabul edilmektedir (Gosling ve ark. 2003). Ölçek Türkçeye uyarlanırken de bu kurallara uyacak şekilde gerçekleştirilmiştir (akt. Atak, 2013).

3.3.4. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların yaş, cinsiyet, bölüm, algılanan sosyoekonomik düzey, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, algılanan anne baba çocuk yetiştirme yaklaşımı algılanan akademik başarı, yaşamın büyük çoğunluğunun geçirildiği yerleşim birimi gibi demografik özellikleri belirlemek amacıyla bu maddelerden oluşan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Veri analizinde (Statistical Package for the Social Sciences) Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı (SPSS) kullanılmıştır. Araştırmada katılımcıların eş seçimine yönelik tutumları ile ana-babaya bağlanma ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla basit korelasyon analizi (Pearson Korelasyon Katsayısı), eş seçimine yönelik tutumlarının sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını öğrenmek için ikili karşılaştırmalarda ilişkisiz (bağımsız) örneklem t testi (Independent Samples T-Test) ve üç ve daha fazla bileşenli karşılaştırmalarda ise ilişkisiz örneklem için tek faktörlü varyans analizi (One-Way ANOVA), kişilik özelliklerinin ve ana-babaya bağlanmanın eş seçimine yönelik tutumları yordayıp yordamadığını bulmak amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Güven aralığı %95 olarak alınmıştır.

IV. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. İlk olarak üniversite öğrencilerinin eş seçimine yönelik tutumlarının cinsiyet, yaş, yaşanan yer ve sosyo-ekonomik durumlarına göre farklılaşıp

farklılaşmadığına ilişkin bulgular ve son olarak ta eş seçimi, ana-babaya bağlanma ve kişilik özelliklerine ilişkin bulgular sunulmuştur.

4.1. Eş Seçimi ve Cinsiyete İlişkin Bulgular

Katılımcıların eş seçimlerine yönelik tutumlarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar için t-Testi kullanılmıştır.

Tablo 12: Eş Seçiminin Cinsiyete Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	SS	sd	T	p
Kadın	229	83.69	12.13	378	-3.34	.001
Erkek	152	88.06	12.93			

Tablo 12’de görüldüğü üzere erkek ve kadın katılımcıların eş seçimi tutumları açısından karşılaştırılması için yapılan t-Testi sonucunda eş seçiminin cinsiyete göre anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur ($t(378) = -3.34, p < .01$). Buradan hareketle eş seçimi tutumunun erkek ve kadın olma durumuna göre değişiklik gösterdiği söylenebilir. Katılımcıların cinsiyet durumuna göre duygusal yeme düzeyleri karşılaştırıldığında, erkeklerin ortalaması ($X = 88.06$) kadınlara ($X = 83.69$) göre anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur.

4.2. Eş Seçiminin Yaş Grupları Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların yaş gruplarına göre betimsel istatistikleri Tablo 13’te, eş seçimi tutumunun yaş gruplarına göre ANOVA sonuçları Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 13: Eş Seçimi Puanlarının Yaşa Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Betimsel İstatistikleri

Yaş Durumu	N	X	SS
18 ve altı	26	82.80	11.28
19-22	317	85.66	12.75
23 ve üzeri	38	85.26	12.54

Tablo 13 incelendiğinde, eş seçimi tutumunun en yüksek olduğu yaş grubunun “19-22” ($X = 85.66$; $SS = 12.75$), en düşük olduğu yaş grubunun ise “18 ve altı” ($X = 82.80$; $SS = 11.28$) olduğu görülmektedir.

Tablo 14: Eş Seçimi Puanlarının Yaş Gruplarına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplarası	197.70	2	98,852	,619	,539	YOK
Gruplarıçi	60225,51	377	159,749			
Toplam	60423,22	379				

Tablo 14 incelendiğinde; analiz sonuçları katılımcıların eş seçimi tutumu açısından yaşa göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($F(2, 377) = .619$, $p > .05$). Başka bir deyişle, katılımcıların eş seçimi tutumları yaşa bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

4.3. Eş Seçiminin Yaşadıkları Yer Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların yaşadıkları yerlere göre betimsel istatistikleri Tablo 15’de, eş seçimi tutumlarının yaşadıkları yerlere göre ANOVA sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 15: Eş Seçimi Puanlarının Yaşadıkları Yerlere Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Betimsel İstatistikleri

Yaşadığı Yer	N	X	SS
Köy	81	84,8395	12,79302
İlçe	97	86,4479	14,23256
İl	203	85,1872	11,76227

Tablo 15 incelendiğinde, eş seçimi tutumunun en yüksek olduğu yaşadıkları yere göre oluşturulan grubu “İlçe” ($X = 86.44$; $SS = 14.23$), en düşük olduğu yaşadıkları yerlere göre ise “Köy” ($X = 84.83$; $SS = 12.79$) olduğu görülmektedir.

Tablo 16: Eş Seçimi Puanlarının Yaşadıkları Yerlere Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplarası	139,681	2	69,841	,437	,646	YOK
Grupları içi	60283,540	377	159,903			
Toplam	60423,221	379				

Tablo 16 incelendiğinde; analiz sonuçları katılımcıların eş seçiminin yaşadıkları yere göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($F(2, 377) = .437$, $p > .05$). Başka bir deyişle, katılımcıların eş seçimleri yaşadıkları yere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

4.4. Eş Seçiminin Sosyo-Ekonomik Düzey Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların sosyo-ekonomik düzeylerine göre betimsel istatistikleri Tablo 17’de, eş seçiminin sosyo-ekonomik düzeylerine göre ANOVA sonuçları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 17: Eş Seçimi Puanlarının Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Betimsel İstatistikleri

Sosyo-Ekonomik Düzy	N	X	SS
Düşük	93	87,4516	14,67956
Orta	266	84,7321	11,95414
Yüksek	22	85,3182	10,60721

Tablo 17 incelendiğinde, eş seçiminin en yüksek olduğu sosyo-ekonomik düzey grubunun “düşük” ($X = 87.45$; $SS = 14.67$), en düşük olduğu sosyo-ekonomik düzey grubunun ise “orta” ($X = 84.73$; $SS = 11.95$) olduğu görülmektedir.

Tablo 18: Eş Seçimi Puanlarının Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplarası	509,439	2	254,719	1,603	,203	YOK
Gruplariçi	59913,782	377	158,922			
Toplam	60423,221	379				

Tablo 18 incelendiğinde; analiz sonuçları katılımcıların eş seçimi tutumları açısından sosyo-ekonomik düzeylerine göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($F(2, 377) = 1.603$, $p > .05$). Başka bir deyişle, katılımcıların eş seçimleri sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

4.5. Eş Seçimi, Anne-Babaya Bağlanma ve Kişilik Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analiz Sonuçları

Tablo 19: Eş Seçimi, Anne-Babaya Bağlanma ve Kişilik Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analiz Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7
1.Eş Seçimi	-	-	-	-	-	-	-
2.Anne-Babaya Bağlanma	.034	-	-	-	-	-	-
3.Deneyime Açıklık	.017	-.103*	-	-	-	-	-
4.Yumuşak Başlılık	-.042	.000	-.002	-	-	-	-
5.Duygusal Dengelilik	-.021	.062	-.007	.043	-	-	-
6.Sorumluluk	.004	.014	.104*	.007	.003	-	-
7.Dışa Dönüklük	-.103*	.014	.050	-.024	.082	-.038	-

*p<.05

Tablo 19 incelendiğinde, eş seçimi ölçek puanları ile anne babaya bağlanma ölçek puanları ($r=.034$, $p>.05$), kişilik ölçeği alt boyutlarından deneyime açıklık ($r=.017$, $p>.05$), yumuşak başlılık ($r=-.042$, $p>.05$), duygusal dengelilik ($r=-.021$, $p>.05$) ve sorumluluk ($r=.004$, $p>.05$) puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Eş seçimi ölçek puanları ile kişilik ölçeği alt boyutlarından dışa dönüklük puanları arasında ($r=-.103$, $p<.05$) anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Anne-babaya bağlanma ölçeği puanları ile kişilik ölçeğinin alt boyutundan deneyime açıklık arasında ($r=-.103$, $p<.05$) negatif yönde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Anne-babaya bağlanma ölçeği puanları ile kişilik ölçeğinin alt boyutlarından yumuşak başlılık ($r=.000$, $p>.05$), duygusal dengelilik ($r=.062$, $p>.05$), sorumluluk ($r=.014$, $p>.05$) dışa dönüklük ($r=.014$, $p>.05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Kişilik ölçeği alt boyutlarından deneyime açıklık ile sorumluluk arasında ($r=.104$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir.

Tablo 20: Eş Seçimi Değişkeninin Yordanmasına İlişkin Bulgular

Değişkenler	B	SE	β	T	p
Sabit	85.448	8.332		10.256	.000
Anne-Babaya Bağlanma	,030	,038	,041	,792	,429
Deneyime Açıklık	,191	,367	,027	,519	,604
Yumuşak Başlılık	-,234	,323	-,038	-,725	,469
Duygusal Dengelilik	-,234	,323	-,038	-,725	,469
Sorumluluk	-,058	,396	-,008	-,147	,883
Dışa Dönüklük	-,540	,284	-,099	-1,898	,059

R=.116, R^2 =.013, Adj R^2 =-.003, $F_{(6,366)}$ =.828, p=.000

Oluşturulan regresyon modelinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Anne-babaya bağlanma, deneyime açıklık, yumuşak başlılık, duygusal dengelilik, sorumluluk, dışa dönüklük eş seçimine ilişkin varyansın %1' ini açıklamaktadır(R^2 =.013). regresyon katsayılarına göre (β) yordayıcı değişkenlerin eş seçimi üzerindeki görelî önem sırası; anne-babaya bağlanma, deneyime açıklık, sorumluluk, yumuşak başlılık, duygusal dengelilik, dışa dönüklük şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin sonuçlar incelendiğinde ise anne-babaya bağlanma (β =.041, t=.792, p>.05), deneyime açıklık (β =.027, t=.519, p>.05), yumuşak başlılık (β =-.038, t=-.725, p>.05), duygusal dengelilik (β =-.038, t=-.725, p>.05), sorumluluk (β =-.008, t=-.147, p>.05), dışa dönüklük (β =-.099, t=-1.898, p>.05) değişkenlerinin önemli bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları görülmektedir.

V. BÖLÜM

TARTIŞMA ve YORUM

Araştırmanın bu bölümünde yapılan veri analizleri sonucunda ulaşılan bulgular ile araştırmanın amaçları birlikte tartışılmış ve kuramsal çerçeve ile birlikte yorumlanmıştır. Bulgular tartışılırken, bir önceki bölümdeki sıra dikkate alınmış ve ilk olarak katılımcıların eş seçimine yönelik tutumları ile cinsiyet, yaş, yaşanan yer ve sosyo-ekonomik durum arasındaki ilişkinin incelendiği bulgulara yer verilmiştir. Son olarak ise eş seçimi, ana-babaya bağlanma ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği bulgular incelenmiştir. Aşağıda çalışma sonucunda elde edilen bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir.

5.1. Katılımcıların Eş Seçimine Yönelik Tutumları ile Cinsiyet Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması

Yüksek lisans tezi kapsamında yapılan bu çalışmanın bulgularına göre; üniversite öğrencilerinin eş seçimine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Başka bir deyişle üniversite öğrencilerinin eş seçimine yönelik tutumları cinsiyete göre değişiklik göstermektedir. Bu bulgudan yola çıkarak üniversite öğrencilerinin eş seçim puanları erkeklerde daha yüksek çıkmıştır.

Konu ile ilgili yapılan birçok araştırmada eş seçimi kriterlerinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Başar, 2010; Türkaslan ve Süleymanov, 2010; Bugay ve Tezer, 2008; Bacanlı, 2001; Sprecher, Sullivan ve Hatfield, 1994; Pines, 2001).

Eş seçimi ile cinsiyet arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar incelendiğinde, bazı araştırmacılar eş seçimi tercihi puanlarının kadınlarda erkeklere oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşırken (Yıldırım, 2007; Bugay ve Tezer 2008; Keklik 2011), bazı araştırmacılar erkeklerin eş seçimi tercihi konusundaki puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır (Öztunç ve Şener, 2015).

Başar (2010) tarafından kadınlar ve erkekler üzerinde yapılan çalışmada erkeklerin eş seçme puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Eş seçimi puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşan bu çalışmalar, bu araştırmanın sonucunu desteklemektedir.

Eş seçimi bireylerin doğup büyüdüğü kültür, içinde bulunduğu koşullar gibi birçok değişkenden etkilenmekte, cinsiyete yüklenen anlamlar farklılaşabilmekte ve bu durum yapılan çalışmaların sonuçlarını etkileyebilmektedir. Aynı zamanda içinde bulundukları duygusal süreçlerin de bireylerin eş seçimi tutumları üzerinde farklı etkiler oluşturabileceği düşünülmektedir. Örneğin, evlenmeyi düşündüğü kişi ile yaşadığı kötü bir olay ve bu olay sonucu ilişkinin sona ermesi bireyin, bundan sonraki ilişkisinde beklentilerinin farklılık göstermesine neden olabilir.

5.2. Katılımcıların Eş Seçimine Yönelik Tutumları ile Yaş Grupları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması

Analiz sonuçları katılımcıların eş seçimi tutumu açısından yaşa göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Başka bir deyişle, katılımcıların eş seçimi tutumları yaşa bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Eş seçimi ve yaş ile ilgili çalışmalar incelendiğinde;

Bacanlı'nın (2001), araştırmasında örneklemini Konya Selçuk Üniversitesinde ve Ankara Üniversitesinde okuyan öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada. Konya grubunda kızlarla erkekler arasında evlilik yaşı tercihleri herhangi bir fark göstermemiştir. Erkeklerin yaş olarak daha olgun olması ise her iki cinsiyetin de tercihi olmuştur.

Ondaş'ın (2007) Hacettepe, Gazi ve Ankara üniversitesi öğrencilerinin eş seçimi ve evlilik konusundaki görüşlerini incelemek amacıyla yaptığı araştırmada; öğrencilerin yarısının evlilik için 22-25 yaş aralığının uygun olduğu, yarısının ise 26-29 yaş aralığının uygun olduğu görüşünü savundukları sonucuna ulaşılmıştır.

Kasapkara ve Kasapkara (2013), yaş aralığı 20-30 olan evlenmemiş erkeklerin eş seçimi konusundaki tutumlarını incelemiştir. Araştırmaya, 100 kişilik bekâr erkek grubu katılmıştır. Araştırma grubunda yer alan erkeklerin almış olduğu puanlarda yaşa göre anlamlı farklılıklar gözlenmiştir.

Toro-Morn ve Sprecher'in (2003) eş seçme tercihleri ile ilgili yaptığı çalışmaya 648'i Çinli ve 735'i Amerikalı olan, güneydoğu ve doğu Amerikan üniversitelerinde okuyan üniversite öğrencileri katılmıştır. Eş seçme tercihleri konusunda erkeklerin seçecekleri eşin yaşça kendilerinden küçük olmasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kızların ise evlenecekleri kişinin yaşça kendilerinden büyük olmasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada yaş faktörünün eş seçimi üzerinde etkisi olmadığı sonucuna ulaşılsa da bireylerin yaş faktörüne yüklediği anlamlar değişiklik gösterebilmektedir. Bu durumda tercihlerini etkileyebilmektedir. Evlenilen yaş evlilik kalitesi üzerinde etkili olabilir. Ayrıca bireyin kendi yaşı ve karşı cinsin bulunduğu yaş evlilik tercihi konusunda etkili olabilmektedir.

5.3. Katılımcıların Eş Seçimine Yönelik Tutumları ile Yaşamın Büyük Çoğunluğunun Geçirildiği Yerleşim Birimi Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması

Çalışmanın sonuçlarına göre, araştırmaya katılan bireylerin eş seçimine yönelik tutumları ile yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdikleri yerleşim birimi arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Başka bir deyişle, bireylerin yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdikleri yerleşim birimi eş seçimine yönelik tutumları üzerinde herhangi bir etkiye sahip değildir. Yaşamın büyük çoğunluğunun geçirildiği yerleşim biriminin bireyler üzerinde kültürel olarak farklı etkiler oluşturacağı düşünülmese de, analiz sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Alan yazın incelendiğinde: Pines'in (2001) Amerikalılar üzerinde yaptığı araştırmada, romantik çekimde eşlerinin yaşadıkları yerin önemli olduğu sonucuna ulaşılrken, İsrailliler'in için yaşanan yeri önemli görmediği sonuçlarına ulaşıldığı görülmüştür. Sonuçları incelediğimizde bu araştırmanın sonuçları ile de uyumlu olduğu görülmektedir. Bunun yanında Toro-Morn ve Sprecher'in (2003) yaptığı araştırma eş seçimi konusundaki kriterlerin yaşanan yere göre değişikli gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada yaşanan yerin eş seçimi tutumları üzerinde etkisi olmadığı sonucuna ulaşılsa da, insanların yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdiği yerler onların hayata bakış açıları ve beklentileri üzerinde etkili olabilmektedir. Küçük, çoğunluğun

birbirini tanıdığı bir ortamda yaşayan bireylerin eş ile ilgili beklentileri ile daha büyük insanların birbirine daha uzak olduğu bir çevrede yaşayan bireylerin beklentileri farklılık gösterebilmektedir.

5.4. Katılımcıların Eş Seçimine Yönelik Tutumları ile Algılanan Sosyoekonomik Düzey Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması

Sosyoekonomik düzey bireyin geleceğe yönelik beklentilerini belirleyebilmektedir. Buradan hareketle “Üniversite öğrencilerinin eş seçimine yönelik tutumları algılanan sosyoekonomik düzeye göre anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?” araştırma sorusuna cevap aranmıştır. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde, katılımcıların eş seçimine yönelik tutumları ile algılanan sosyoekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Başka bir deyişle, bireylerin algılanan sosyoekonomik düzeyleri eş seçimine yönelik tutumları üzerinde herhangi bir fark oluşturmamaktadır. Bu çalışmayı destekler nitelikte olarak, bireylerin sosyoekonomik düzeyleri ile eş seçimi arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalar arasında, aralarında herhangi bir ilişkinin bulunmadığı çalışmalar vardır (Kasapkara ve Kasapkara, 2013). Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde, aynı zamanda, sosyoekonomik düzeyin eş seçimi tercihlerini etkilediği sonucuna ulaşılan çalışmalara da rastlanmaktadır (Toro-Morn ve Sprecher, 2003; Sprecher, Sullivan ve Hatfield, 1994; Aytaç ve Bayram, 2001).

Araştırmadaki katılımcıların 93’ü sosyoekonomik düzeyini alt düzey, 265’i orta düzey ve 22’si yüksek düzey olarak algıladığını belirtmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun algılanan sosyoekonomik düzeyinin orta düzey olması, diğer sosyoekonomik düzey oranlarının düşük olmasının bu konudaki araştırma sonucunu etkileyebileceği düşünülmektedir. Farklı gruplarda araştırma yapıldığında sosyoekonomik düzeyin eş seçimi tutumunu etkileyebileceği sonuçlarına ulaşılabilir. Gelir seviyesi yüksek olan bireyler, eş olarak seçecekleri kişinin de ekonomik durumunun iyi olmasını bekleyebilir.

5.5. Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimine Yönelik Tutumları, Ana-Babaya Bağlanma ve Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analizi Bulgularının Tartışılması

Eş seçimi, anne babaya bağlanma ve kişilik ölçeği alt boyutlarından deneyime açıklık, yumuşak başlılık, duygusal dengelilik ve sorumluluk puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Eş seçimi ile kişilik ölçeği alt boyutlarından dışa dönüklük puanları arasında anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Anne-babaya bağlanma ölçeği puanları ile kişilik ölçeğinin alt boyutundan deneyime açıklık arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Anne-babaya bağlanma ölçeği puanları ile kişilik ölçeğinin alt boyutlarından yumuşak başlılık, duygusal dengelilik, sorumluluk ve dışa dönüklük arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Kişilik ölçeği alt boyutlarından deneyime açıklık ile sorumluluk arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Ayrıca oluşturulan regresyon modelinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Anne-babaya bağlanma, deneyime açıklık, yumuşak başlılık, duygusal dengelilik, sorumluluk, dışa dönüklük eş seçimine ilişkin varyansın %1' ini açıklamaktadır. Yordayıcı değişkenlerin eş seçimi üzerindeki göreceli önem sırası; anne-babaya bağlanma, deneyime açıklık, sorumluluk, yumuşak başlılık, duygusal dengelilik, dışa dönüklük şeklindedir. Anne-babaya bağlanma, deneyime açıklık, yumuşak başlılık, duygusal dengelilik, sorumluluk, dışa dönüklük değişkenlerinin önemli bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları görülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde üniversite öğrencilerinin eş seçimine yönelik tutumları, ana-babaya bağlanma ve kişilik özelliklerinin ilişkilerinin birlikte incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak bağlanma ve ikili ilişkilerin incelendiği araştırmalar bulunmaktadır. Bunlardan; Feeney ve Noller'in (1990) üniversite öğrencileri ile bağlanma stilleri konusunda yaptıkları araştırmada, annelerinden çocukluk döneminde ayrılma yaşayan bireylerin ise kaçınan bağlanma yaşadıklarını ve güven konusunda problem yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Simpson'ın (1990) romantik ilişkisi olan 144 bireyle yaptığı araştırmada, pozitif duygulara sahip olan bireylerin güvenli bağlanan bireyler olduğu, negatif duygulara sahip olan bireylerin ise kaygılı kaçınan bireyler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer olarak Alexandrov, Cowan ve Cowan'ın (2005) bağlanma ve evlilik kalitesi arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmada, kalitesi düşük olan ilişkilerde güvenli olmayan bağlanma olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tolmacz, Goldzweig ve Guttman (2004) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, ideal benlik ve anne imgesi ile bağlanma türleri ve ideal eş imgesi arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma sonucunda, ideal eş imgesi ile bağlanma türü

arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kişilerarası ilişkiler ile farklı bağlanma türüne sahip bireylerin baş etme stratejilerinin farklı olduğu gözlenmiştir. Güvenli bağlanma yaşayan erkeklerde ideal eş imgesi ile anne imgesi ilişkisinin güvenli bağlanmayan erkeklere göre farklılaştığı görülmüştür. Güvensiz bağlanma yaşayan erkekler ideal eş imgeleri ile ideal benlik ve anne imgeleri arasındaki ilişkiye göre tercihler yaparken, güvenli bağlanma yaşayan erkekler tercihlerinde böyle bir durumun olmadığı gözlenmiştir. Araştırma sonucunda güvensiz bağlanma yaşayan erkeklerin önemli bir karar alırken az zarar görecekları şekilde önlemler aldıkları ifade edilmiştir.

Birnbaum, Mikulincer ve Gillath'ın (2011) bağlanma ile günlük cinsel fanteziler arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmada, yakınlık isteğı ile kaygılı bağlanma arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşılırken; cinsel konularda saldırgan ve soğuk olan bireylerin kaçınan bağlanan bireyler oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Eş seçimi ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiğı birçok araştırma sonucunda kişilik özellikleri ile eş seçimi arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Özdoğan, 2009; Onbaş, 2007; Çalışkan, 2015; Winch, 1958).

VI. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin eş seçimi kriterleri ile bağlanma stilleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki ve katılımcıların eş seçimi kriterlerinin demografik özelliklerle olan ilişkileri incelenmiştir. Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar, araştırmanın sınırlılıkları ve benzer konularda çalışma yapmayı planlayan araştırmacılara fikir vermesi için önerilere yer verilmiştir.

6.1. Araştırmanın Sonuçları

1. Üniversite öğrencilerinin eş seçimine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Başka bir deyişle üniversite öğrencilerinin eş seçimine yönelik tutumlarının cinsiyete göre değişiklik gösterdiği görülmüştür.
1. Üniversite öğrencilerinin eş seçimi puanları ile yaş, yaşamın büyük çoğunluğunu geçirdiği yer ve sosyoekonomik düzey arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı, bu değişkenlerin bireylerin eş seçimi puanlarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.
2. Eş seçimi, anne babaya bağlanma ve kişilik ölçeği alt boyutlarından deneyime açıklık, yumuşak başlılık, duygusal dengelilik ve sorumluluk puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Eş seçimi ile kişilik ölçeği alt boyutlarından dışa dönüklülük puanları arasında anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Anne-babaya bağlanma ölçeği puanları ile kişilik ölçeğinin alt boyutundan deneyime açıklık arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Anne-babaya bağlanma ölçeği puanları ile kişilik ölçeğinin alt boyutlarından yumuşak başlılık, duygusal dengelilik, sorumluluk ve dışa dönüklük arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Kişilik ölçeği alt boyutlarından deneyime açıklık ile sorumluluk arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir.
3. Anne-babaya bağlanma, deneyime açıklık, yumuşak başlılık, duygusal dengelilik, sorumluluk, dışa dönüklük eş seçimine ilişkin varyansın %1' ini açıklamaktadır. Yordayıcı değişkenlerin eş seçimi üzerindeki göreceli önem sırası; anne-babaya bağlanma, deneyime açıklık, sorumluluk, yumuşak başlılık, duygusal dengelilik, dışa dönüklük şeklindedir. Anne-babaya bağlanma, deneyime açıklık, yumuşak

başlılık,
duygusa

l dengelilik, sorumluluk, dışa dönüklük değişkenlerinin önemli bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları görülmektedir.

6.2. Öneriler

1. Çalışmada cinsiyete göre bireylerin eş seçimi tutumlarının farklılaştığı bulgusuna rastlanmıştır. Bu bulgu cinsiyetin bireylerin eş seçimi tutumları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Erkeklerin puanlarının kadınlardan yüksek olduğu görülmüştür. Bu noktada üniversite öğrencilerine evlilik ile ilgili cinsiyet gruplarına göre seminer çalışmaları düzenlenmesi beklenebilir.
2. Bu çalışmaların gelişim özelliklerinin farklı döneminde olan bireyler ile gerçekleştirilerek, yaşamın farklı dönemlerinde eş seçimi tutumlarının farklı kavramlar ile ilişkisinin ve yapılabileceklerin araştırılması faydalı olabilir.
3. Yapılan çalışmada katılımcıların çoğunluğunun kadın (%60.1'i kadın, %39.9'u erkek) olmasının araştırmanın bulgularını etkilemiş olabileceği düşünülmektedir, ileride yapılacak olan çalışmalarda kadın-erkek sayısının birbirine daha yakın olmasının faydalı olacağı ön görülmektedir.
4. Araştırma katılımcıları algılanan sosyoekonomik düzeylerini %24.4'ü alt düzey, %69.8'i orta düzey, %5.4'u yüksek düzey olarak belirtmiştir, büyük çoğunluğunun algılanan sosyoekonomik düzeyinin orta olduğu görülmektedir, daha dengeli ekonomik seviyelerden katılımcıların olduğu çalışmalar, sosyoekonomik düzeyin bireyler üzerindeki ekonomik, kültürel, sosyal etkilerinin görülmesini sağlayabilir.
5. Bu çalışma ilişkisel tarama modelindedir, bu konuda deneysel çalışma gerçekleştirilerek farklı kişilik özelliklerine sahip bireylerin, ana-babaya bağlanma ve eş seçimi tutumları ile ilişkisi incelenebilir.

KAYNAKÇA

Adler, A. (2000). *Yaşama Sanatı*. İstanbul: Say Yayınları.

Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments Beyond Infancy. *American Psychologist*, 44, 709-716.

Akbay, S. E. (2015). Anne Babaya Bağlanma ile Romantik Yakınlık ve Otantik Benlik Arasındaki İlişkilerde Bağlanma Stillerinin Aracı Rolünün İncelenmesi. (Yayımlanmamış doktora tezi). Mersin Üniversitesi. Mersin.

Akdağ, C. (2017). Genç Yetişkin Bireylerin Anne-Babalarıyla Kurdukları İlişki Örüntüsünün Romantik İlişkilerindeki Kaygı ve Kaçınma Düzeylerini Yordama Gücü. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi. İstanbul.

Altın, M. ve Terzi, S. (2010). How does attachment styles relate to intimate relationship to aggravate the depressive symptoms? World Conferance on Educational Sciences, 4-8 Şubat, İstanbul, Türkiye. Procedia Social and Behavioral Sciences.

Altuntaş, S. ve Atli, A. (2015). Eş seçme envanteri geliştirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(32), 123-135.

Atak, H. ve Taştan, N. (2012). *Romantik ilişkiler ve aşk*. *Current Approaches in Psychiatry*, 4(4), 520-546.

Atak, H. (2013). On-Maddeli Kişilik Ölçeği'nin Türk Kültürü'ne Uyarlanması. *Nöropsikiyatri Arşivi Dergisi*, 50, 312-319. Doi: 10.4274/npa.y6128.

Atkinson, R. C., Atkinson, R. L. ve Hilgard, R. E. (1995). Psikolojiye Giriş 2. İstanbul: Sosyal Yayınlar, (Çevirenler: Kemal Atakay, Mustafa Atakay, Aysun Yavuz).

Aytaç, S. ve Bayram, N. (2001). Üniversite gençliğinin iş ve eş seçimindeki etkin kriterlerinin analitik hiyerarşi süreci (Ahp) ile analizi. *Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3 (1).

Bacanlı, H. (2001). Eş seçimi tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2 (15), 7-16.

- Bacanlı, H., İlhan, T. ve Arslan, S. (2007). Beş Faktör Kuramına Dayalı Bir Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi. IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 17-19 Ekim, İzmir.
- Bahadır, Ş. (2006). Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, çatışma çözme stratejileri ve olumsuz duygu durumunu düzenleme arasındaki ilişki. Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü *Yayımlanmamış Doktora Tezi*.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of Intimacy: An Attachment Perspective. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7, 147-178.
- Bayoğlu, F. ve Atli, A. (2014). İnönü evlilik tutum ölçeği: geçerlik ve güvenirlik analizleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 397-415.
- Bener, M. (2011). Dindarlık-eş seçimi ilişkisi (SDÜ Örneği). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Bilen M. (2004). Sağlıklı İnsan İlişkileri. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Bogaerts, S., Vanheule, S., & Declercq, F. (2015). Recalled parental bonding, adult attachment style, and personality disorders in child molesters: A comparative study. *The Journal of Forensic Psychiatry and Psychology*, 16(3), 445-458. doi: 10.1080/14789940500094524.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment* (2. Basım). New York: Basic Books.
- Brehm, S. S. (1985). *Intimate relationships*, New York: Random House.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5).
- Bugay, A. ve Tezer, E. (2008). Üniversite öğrencilerinin evlenecekleri eşlerde aradıkları özellikler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23: 36-40.
- Burger, J.M. (2006). *Kişilik*. (Çev. Sarıoğlu, İ.D. E.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Buss, D.M. ve Barnes, M. (1986). Preferences in human mate selection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(3), 559-570. doi: <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.50.3.559>

Buss, D. M. & Schmitt, D. P. (1993). Sexual strategies theory: an evolutionary perspective on human mating. *Psychological Review*, 100 (2) 204-232.

Buss, D. M. (1994). *The evolution of desire: Strategies of human mating*. New York: Basic Books.

Buss, D. M., 1999. *Evolutionary psychology: The new science of the mind*, Allyn and Baconi, , Boston, 497s.

Buss, D. M., ve Schmitt, D. P., 1993 . Sexual strategies theory: An evolutionary perspective on human mating. *Psychological Review*, 100, ss.204-232.

Buss, D. M., 1999. *Evolutionary psychology: The new science of the mind*, Allyn and Baconi, Boston, 497s.

Buss, D. M., Shackelford, T. K., Kirkpatrick, L. A., ve Larsen, R. J., 2001. “A half century of mate preferences: The cultural evolution of values, *Journal of Marriage and the Family*, 63, ss.491- 502.

Buunk P. A., Park, J. H. & Dubbs, S. L. (2008). Conflicting preferences of parents and offspring over criteria for a mate: a study in argentina. *Review of General Psychology*. 12 (1), 47–62.

Buunk P. A. & Solano, A. C. (2010). Conflicting preferences of parents and offspring over criteria for a mate: a study in argentina. *Journal of Family Psychology American Psychological Association*, 24 (4), 391–399.

Büyükşahin, A. (2006). Yakın ilişkilerde bağlanım: yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı ilişkisel değişkenler yönünden incelenmesi. *Yayımlanmamış doktora tezi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.

Ceylan F. G. (1994). Üniversite öğrencilerinin eş seçimindeki tercih ve beklentileri. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi S.B.E. Sosyoloji Ana Bilim Dalı. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*.

Cobb, N.P., Larson, J.H., ve Watson, W.L., 2003. “Development of the attitudes about romance and mate selection scale”, *Family Relations*, 52(3), ss. 222–231.

Çağ, İ. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 13-23.

Çalışkan, Z., Taşhan, T .S., Orhan, İ., ve Nacar, G., 2015. “Partneri Olan ve Olmayan Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tercihlerinin Karşılaştırılması ”, *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4 (1), ss. 6-10.

Çaplı, O. (1992). *Evlenmeye hazır mısınız?* (1.Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.

Çetinkaya, B. (2013). *Sevdiğinizize bağlı mısınız bağımlı mısınız?* Ankara: Pegem Akademi.

Çileli, M. (2000). “Change in value orientations of Turkish youth from 1989 to 1995.” *Journal of Psychology*. 134, 297-305.

Demir A. Fışiloğlu H (1999). *Loneliness and Marital Adjustment Of Turkish Couples. The Journal Of Psychology*. 133, 230-240.

Deniz, M. (2011). An investigation of decision making styles and the five-factor personality traits with respectto attachment styles. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11(1), 105-113.

Deniz, M. E.ve Işık, E. (2010). Positive and negative, life satisfaction, and coping with stress by attachment styles in Turkish students. *Psychological reports*, 107(2), 480-490.doi: 10.2466/02.09.10.20.PR0.107.5.480-490.

Doğan, İ. (2012). Sosyoloji: kavramlar ve sorunlar. (12. Baskı). *Toplumsal Bir Kurum Olarak Aile*. (s.159-198). Ankara: PEGEM Akademi.

Doumas, D. M., Pearson, C. L., Elgin, J. E. ve McKinley, L. L. (2008). Adult attachment as a risk factor for intimate partner violence the “mispairing” of partners' attachment styles. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(5), 616-634.doi: 10.1177/0886260507313526.

Dönmez, A. (2009). *Yakın İlişkiler Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Efe E. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Eğilimleri, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı. *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara.

Feeney, J. ve Noller, P. (1990). Attachment Style as a Predictor of Adultromantic Relationships. *Journal of Personalit Yand Social Psychology*, 58(2), 281-291.

Gizir, C. A. (2012). “İlişki İnançları Ölçeği’nin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 35-45.

Hamarta, E. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Yakın İlişkilerindeki Bazı Değişkenlerin (Benlik Saygısı, Depresyon ve Saplantılı Düşünme) Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Hastings, P. D., Utendale, W. T. ve Sullivan, C. (2007). The socialization of prosocial development. *Handbook of socialization: Theory and research*, 638-664.

Hazan, C. ve Shaver, P. R. (1994). Deeper into attachment theory. *Psychological Inquiry*, 5(1), 68-79. doi:10.1207/s15327965pli0501_15

Hazan, C. & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52 (3), 511-524.

Heider, F. (1958). *The psychology of interpersonal reletions*. New York: Willey.

İmamoğlu, O. (1994). Değişim sürecinde aile; evlilik ilişkileri, bireysel gelişim ve demokratik değerler. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Kalkan, M. (2012). Eş seçimi ve eş seçiminde önemli faktörler. Melek Kalkan ve Zeynep Hamamcı (Eds.), *Evlilik öncesi psikolojik danışma* (ss. 9-20). Ankara: Anı Yayıncılık.

Karen, R. (1998). *Becoming Attached*. New York: Oxford University Press.

Kasapkara, A., ve Kasapkara, B., 2013. “20-30 Yaş Grubu Bekar Erkeklerin Eş Seçimine Yönelik Tutumları Ve Eşten Beklentilerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi ”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (34), ss.792-800.

Kasapkara, A. ve Kasapkara, B. (2014). 20-30 yaş bekâr erkeklerin eş seçimine yönelik tutumları ve eşten beklentilerin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*.

- Kaya, M. (2002). Cinsiyetleri farklı üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihlerine göre denetim odakları. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*.
- Kuzu, A. (2013). Araştırmaların Planlanması. (*Bilimsel araştırma yöntemleri içinde*; Kurt, A. A. Ed.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Keklik, İ. (2011). Mate selection preferences of turkish university students. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 44, 129-148.
- Kerckhoff, A. C. & Davis, K. E. (1962). Value consensus and need complementarity in mate selection. *American Sociological Review*, 27, 295-303.
- Kılınçer, A. S. ve Tuzgöl Dost M. (2013). “Romantik ilişkiyi değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi”, *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 4(1), 15-32.
- Knox, D., Zusman, M. & Nieves, W. (1997). College students homogamous preferences for a date and mate. *College Student Journal*, 31, 445-448.
- Larson, J. H. (1992). “You're my one and only”: Premarital counseling for unrealistic beliefs about mate selection. *American Journal of Family Therapy*, 20(3), 242-253. doi:10.1080/01926189208250893
- Lease, S. H., Çiftçi, A., Demir, A ve Boyraz, G. (2009). Structural validity of Turkish versions of the gender role conflict scale and male role norms scale. *Psychology of Men and Masculinity*, 10 (4), 273–287.
- Levy, K. N., Ellison, W. D., Scott, L. N., & Bernecker, S. L. (2011). Attachment style. *Journal of Clinical Psychology*, 67(2), 193- 203. doi: 10.1002/jclp.20756
- Main, M., Kaplan, N.ve Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs Of The Ssociety For Research In Child Development*, 50(1/2), 66-104.
- McCrea, R. R. ve Costa, P. T. (2003). *Personality In Adulthood*. New York: Guilford Press.
- McCrae, Robert R. ve Costa, Paul T. (2006). A Five- Factor Theory Perspective on Traits And Culture, *Psychologie Française*, 51, 227- 244.

Mikulincer, M. ve Shaver, P.R. (2013). The role of attachment security in adolescent and adult close relationships. İçinde J.A. Simpson ve L. Campbell (Eds.), *The Oxford Handbook of Close Relationships*. New York: Oxford University Press.

Morey, J. N., Gentzler, A. L., Creasy, B., Oberhauser, A. M.ve Westerman, D. (2013). Young adults' use of communication technology within their romantic relationships and associations with attachment style. *Computers in Human Behavior*, 29(4), 1771-1778. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2013.02.019>.

Morris, C. G. (2002). *Psikolojiyi anlamak*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları, (Çev.: H. Belgin Ayvaşık ve Melike Sayıl).

Morsünbül, Ü. ve Çok, F. (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride Guncel Yaklasimler-Current Approaches in Psychiatry*, 3(3), 553-570.

Nazlı, S.,2014. Aile Danışmanlığı, Anı Yayıncılık, Ankara, 536s.

Newcomb, T. (1961). *The acquaintance process*. New York: Reinhart and Winston.

Ondaş, B. (2007). Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimiyle ilgili görüşlerinin incelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*. Ankara

Öngider, N. (2013). Boşanmanın Çocuk Üzerindeki Etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(2), 140. doi: 10.5455/cap.20130510

Özabacı, N. (2009). *Evlilik öncesi ilişkiler*, H.Yavuzer, E.(Editör), Evlilik Okulu,(3. baskı), İstanbul: Remzi Kitapevi.

Özdemir M. (2009). İlköğretim Öğretmenlerinin Aile Değerleri Ve Medyanın Aile Değerlerine Etkisi Hakkındaki Görüşleri, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı(*Yüksek Lisans Tezi*). İstanbul.

Özdoğan, F. (2009, Mart). Evlilikte eş seçiminin önemi ve medya, *Diyanet Aylık Dergi*, <http://www.diyanet.gov.tr/tr/icerik/evlilikte-es-secciminin-onemi-ve-medya/6088> adresinden 20 Mayıs 2015 tarihinde alınmıştır.

Özgüven, İ. E. (1997). *Cinsellik ve Cinsel Yaşam*, Pdrem Yayınları, Ankara.

Özgüven İ. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*, Pdrem Yayınları, Ankara.

Özgüven, İ. E., 2001. *Ailede İletişim ve Yaşam*, PDREM Yayınları, Ankara.

Özgüven, İ. E., 2014. *Evlilik ve Aile Terapisi*, Nobel Yayınları, Ankara.

Özteke, H.I., Büyükbayraktar, Ç.G. ve Kesici, S. (2015). The adaptation of romantic relationship perfectionism scale into turkish culture *the antropologist*,19(2), 387-395.

Öztunç, H., ve Şener, Ö., 2015 “ Cinsiyet, Ayrılmış Ebeveyn ve Şiddet Görme Faktörlerinin Gençlerin Eş Seçim Tutumları Üzerinde Etkisi ”, *Akademik Araştırma Dergisi*, (66) ss. 150-151.

Parsons, T. T. (1997). Sources and Stages of Mate Selection, Relationsihp Development and Marriage. *ProQuest Dissertations and Theses*.

Prager, K.J. (2000). Intimacy in personal relationships. İçinde Clyde Hendrick ve Susan S. Hendrick (Ed.) *Closerelationships: a sourcebook*(pp. 230-242) Thousand Oaks: Sage Publications Inc.

Priest,J., Burnett, M., Thompson, R., Vogel, A., ve Schvaneveldt, P. L., 2009. “ Relationship dissolutionand romance and mate selection myths”. *Family Science Review*, 14, ss.48-57.

Pines, A. M. (2001). The role of gender and culture in romantic attraction. *European Psychologist*, 6 (2), 96-102.

Pines, A. M. & Nunes, R. (2003). The Relationship Between Career and Couple Burnout: Implications for career and couple counseling. *Journal of Employment Counseling*, 40 (2), 50-64.

Pınar, G. (2008). Üniversite son sınıf öğrencilerinin evliliğe bakış açıları. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Aile ve Toplum: *Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*. 4 (14), 49-60.

Priel, B.,Mitrany, D.ve Shahr, G. (1998). Closeness, supportand reciprocity: A study of attachmentstyles in adolescence. *Personalityand Individual Differences*, 25(6), 1183-1197.doi:10.1016/S0191-8869(98)00102-0

Santrock, J.W., 2014. Yaşam Boyu Gelişim, Çev; Yüksel.G, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 652s.

Schmitt DP. (2003). Universal sex differences in the desire for sexual variety: tests from 52 nations, 6 continents, and 13 islands. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85 (1), 85–104.

Soureh, N. F. (2011). Türk ve İranlı üniversite öğrencilerinin eş seçimi ile ilgili görüşleri. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*. Ankara.

Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(5). doi:<http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.59.5.971>

Sprecher, S., Sullivan, Q. ve Hatfield, E. (1994). Mate selection preferences: gender differences in a national sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(6), 1074-1080.

Şenel, G. H. (2004). *Eş seçimi kararı*. Evlilik okulu, Yavuzer H. (Ed.), İstanbul: Remzi Yayınevi

Şentürk, U. (2008). Aile kurumuna yönelik güncel riskler. *Aile ve Toplum. Cilt 4*.

Tolmacz, R., Goldzweig, G. & Guttman, R. (2004). Attachment styles and ideal image of the mate. *European Psychologist*, 9(2), 87-95.

Toro-Morn, M. & Sprecher, S. (2003). A crosscultural comparison of mate preferences among university students: The United States vs. The Peoples Republic of China (PRC). *Journal of Comparative Family Studies*, 34, 151-170.

TÜİK,2006.Cinsiyete Göre Evlenilecek Kişide Aranılan Özelliklerin Oranları, <http://rapory.tuik.gov.tr/>

Türkarslan, N. ve Süleymanov, A. (2010). Üniversite son sınıf öğrencilerinin evlilik konusundaki görüş ve düşünceleri -Azerbaycan ve Türkiye karşılaştırması. *Karadeniz (Black Sea-Çernoye More) Sosyal Bilimler Dergisi*.

Tütengil CO. (1978). *Aile ve Evlilik Araştırması Sonuçları*. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Sosyoloji Enstitüsü Yayını.

Tüzmen ve Özdağoglu (2007). Doktora öğrencilerinin eş seçiminde önem verdikleri kriterlerin analitik hiyerarşi süreci yöntemi ile belirlenmesi. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(1), 215-232.

Uçar S. (2015) Kadın ve Erkeklerin Televizyonda Yayınlanan Evlilik Programlarına İlişkin Tutumları Üzerine Bir Araştırma(Tokat İli Örneği), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü(*Yüksek Lisans Tezi*). Ankara. Üniversitesi Mezuniyet Sonrası Eğitim Fakültesi. *Yayımlanmamış bilim uzmanlığı tezi*.

Warren, N. C. (1999). *How to know if someone is worth pursuing in two dates or less*. Nashville: Thomas Nelson Publishers.

Wearden, A., Peters, I., Berry, K., Barrowclough, C., & Liversidge, T. (2008). Adult attachment, parenting experiences, and core beliefs about self and others. *Personality and Individual Differences* 44, 1246–1257. doi: 10.1016/j.paid.2007.11.019

Winch, R. F., Ktsanes, T. & Ktsanes V. (1955). Empirical elaboration of the theory of complementary needs in mate-selection. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 51 (3), 508-513.

Yavuzer, N. (2004). *İlişkiler ve kişilerarası güven. Evlilik Okulu*. (Ed. Haluk Yavuzer). (11.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H., 2010. Evlilik Okulu, Remzi Kitabevi, İstanbul, 320s.

Yıldırım, İ. (2007). Üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (27), 15-30.

Yılmazçoban, A. M., 2011. “Evlilikte Çiftleri Etkileyen Unsurlar ve Arkadaşlık İlkeleri” *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, (1),ss.178-95.

Yılmaz, T., ve Kalkan, M., 2010. “Evlilik Öncesi İlişkileri Geliştirme Programının Çiftlerin İlişki Doyumuna Etkisi”, *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*,10 (3), ss.1893-1920.

EKLER

EK-1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın katılımcı;

Bu araştırma, yüksek lisans çalışması kapsamında, veri toplamak üzere yapılmaktadır. Sizden istenilen formlardaki tüm maddeleri gerçek durumunuzu belirtecek şekilde yanıtlamanızdır. Lütfen hiç bir maddeyi boş bırakmayınız, karar vermekte zorluk çekerseniz size en yakın gelen seçeneği işaretleyiniz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmada kimlik belirleyici bilgiler istenmemektedir. Sorulara vereceğiniz yanıtlar sadece genel bir çalışma olarak tez kapsamında değerlendirilecektir.

Katılımınız ve içtenliğiniz için teşekkür ederim.

DEMOGRAFİK BİLGİLER

Anketin bu bölümünde demografik özellikleri belirlemeyi amaçlayan sorular yer almaktadır. Lütfen, size en uygun seçeneği işaretleyiniz.

1.	Cinsiyetiniz? K () E ()
2.	Yaşınız? 18 yaş ve altı () 19-22 yaş () 23 yaş ve üzeri ()
3.	Bölümünüz?
4.	Romantik ilişki yaşadınız mı? Yaşadım () Yaşıyorum () Yaşamadım ()
5.	Akademik Başarınızı Nasıl Buluyorsunuz? Düşük () Orta () Yüksek ()
6.	Algıladığınız sosyoekonomik düzeyiniz? Düşük () Orta () Yüksek ()
7.	Yaşamınızın büyük çoğunluğunu geçirdiğiniz yerleşim birimi nedir? Köy () İlçe () İl/Şehir ()
8.	Annenizin eğitim durumu nedir? Okuryazar () Okuryazar Değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()

9.	Babanızın eğitim durumu nedir? Okuryazar() Okuryazar Değil() İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()
10.	Anne babanızın size karşı olan tutumu nasıldır? Demokratik () Otoriter () Aşırı Bağımlı ()
11.	Anne ve babanızın birliktelik durumu nedir? Birlikteler() Ayrıldılar()
12.	Anne ve babanız ayrıldı ise annenizin yeni medeni durumu nedir? Evli () Bekar ()
13.	Anne ve babanız ayrıldı ise babanızın yeni medeni durumu nedir? Evli () Bekar ()

EK-2

ROMANTİK İLİŞKİ VE EŞ SEÇİMİ TUTUMU ÖLÇEĞİ

Açıklama: Aşağıdaki ifadelerden her birini okuduktan sonra, bu ifadeye ne ölçüde katıldığınızı gösteren sütuna ait olan kutucuğun içini (X)şeklinde işaretleyiniz.		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
		1	2	3	4	5
1	Çoğu yaşlıtlarım gibi, ben de bir gün evleneceğimden eminim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Evlenmem için uygun olan tek bir gerçek aşk vardır, o da evleneceğim kişiyle olan aşktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Birbirimize karşı hissettiğimiz sevgi, evlenmek için asgari düzeyde yeterli bir neden olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Evlilik öncesi birlikte yaşamak, mutlu evliliği sürdürebilme şansımızı arttıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Sevgilimle evlenmeyi düşünmeden önce, evliliğimizin süreceğinden kesinlikle emin olmalıyım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Sevdiğim kişi benim için tamamıyla ideal olmasa bile onunla evlenebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Evlenilecek uygun kişiyi bulma, çabadan daha çok bir şans işidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Her yönüyle birbirine benzeyen çiftlerin ilişkileri çok sıradan ve sıkıcıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Ben hayatta bir kez evleneceğim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Dünyada mutlu bir evlilik yapabileceğim birçok kişi vardır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Birbirimize duyduğumuz aşk, mutlu bir evlilik yürütmek için yeterli olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Evlilik öncesi birlikte yaşarsak, evliliğimizde daha mutlu olacağımıza inanıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Evlenmeden önce iyi bir eş olacağımdan tamamen emin olmalıyım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	İlişkimizdeki her şey beni memnun etmiyorsa, sevgilimle 2 evlenmemeliyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Yeterince uzun süre beklersem, evlenebileceğim uygun kişi 2 bir gün karşıma çıkar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Evlenmeye karar verdiğim zaman, gelecekteki eşimle benzer özelliklere sahip olmak benim için önemlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Dünyanın bir yerinde benim için uygun olan evlenmem gereken bir eş vardır, ben de başkaları için öyleyimdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Birbirimizi sevdiğimiz sürece, evliliğe giden yolda hiçbir engel tanınamalıyız.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	İlişkimizi sınanmanın bir yolu olarak, evlenmeden önce birlikte yaşamak bizim için iyi bir fikirdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Gelecekteki eşim ve ben evlenmeden önce çok iyi bir arkadaş olmalıyız.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

21	Zamanın güçlü sevgimizi aşındırmayacağına inanana kadar evlenmemeliyiz.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Evleneceğim kişi bir eşte aradığım tüm niteliklere sahip olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Evlenecek uygun kişiyi bulmak, benim kontrol edebileceğim bir şey değildir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Birçok yönden bana benzeyen biriyle evlendiğimde ilişkimiz daha güçlü olacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Dünyada evlenebileceğim 'sadece bir tek' uygun kişi vardır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Ancak bir aptal, çok sevdiği biriyle evlenmekten kaçır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Evlenmeden önce birlikte yaşamak, evliliğimizin nasıl gideceğini sınamanın iyi bir yoludur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	28 Evlenmeden önce evliliğe tamamen hazır olana kadar beklemeliyim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Benim ihtiyaçlarımın hepsine cevap vereceğinden emin olmasam bile yine de sevgilimle evlenirdim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Bazıları benim evlilik beklentilerime uygun değildir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Evlenmek için fazla çaba harcamasam da bir gün evleneceğim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32	Benim kişilik özelliklerimin tam tersi özelliklere sahip birisiyle evlenmeliyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK-3**ANNEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLER ÖLÇEĞİ**

AÇIKLAMA: Aşağıda, ana-babanızın çeşitli tutum ve davranışlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır. 16 yaşınıza kadar olan dönemde **ANNENİZİ** hatırlamaya çalışarak, her bir ifadede en uygun seçeneğin karşısındaki paranteze **X** işareti koyunuz.

	Tamamen böyleydi	Kısmen böyleydi	Pek böyle değildi	Hiç böyle değildi
1. Annem benimle yumuşak ve arkadaşça bir tarzda konuşurdu.	(3)	(2)	(1)	(0)
2. Annem ihtiyaç duyduğum kadar yardım etmezdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
3. Annem hoşlandığım şeyleri yapmama izin verirdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
4. Annem duygusal olarak bana karşı soğuk görünürdü.	(3)	(2)	(1)	(0)
5. Annem sorunlarımı ve endişelerimi anlıyor görünürdü.	(3)	(2)	(1)	(0)
6. Annem bana karşı sevgi doluydu.	(3)	(2)	(1)	(0)
7. Annem kendi kararlarımı vermemden memnuniyet duyardı.	(3)	(2)	(1)	(0)
8. Annem büyümemi istemezdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
9. Annem yaptığım her şeyi kontrol etmeye çalışırdı.	(3)	(2)	(1)	(0)
10. Annem mahremiyetime müdahale ederdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
11. Annem olan-bitenler hakkında benimle konuşmaktan keyif alırdı.	(3)	(2)	(1)	(0)
12. Annem genellikle bana karşı güler yüzlüydü.	(3)	(2)	(1)	(0)
13. Annemin bana, bebekmişim gibi davranma eğilimi vardı.	(3)	(2)	(1)	(0)
14. Annem ihtiyaçlarımı ve isteklerimi anlamıyor gibiydi.	(3)	(2)	(1)	(0)
15. Annem kendimle ilgili kararları almama izin verirdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
16. Annem istenmediğimi hissettirirdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
17. Annem üzgün olduğum zamanlarda kendimi daha iyi hissetmemi sağlardı	(3)	(2)	(1)	(0)
18. Annem benimle pek fazla konuşmazdı.	(3)	(2)	(1)	(0)
19. Annem O'na bağımlı olduğum duygusunu yaşatmaya çalışırdı.	(3)	(2)	(1)	(0)
20. Annem yanımda olmadığı zaman, kendime bakamayacağımı hissederdim.	(3)	(2)	(1)	(0)
21. Annem istediğim kadar özgürlük tanırdı.	(3)	(2)	(1)	(0)
22. Annem istediğim zaman dışarı çıkmama izin verirdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
23. Annem bana karşı aşırı koruyucuydu.	(3)	(2)	(1)	(0)
24. Annem beni övmezdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
25. Annem istediğim gibi giyinmeme izin verirdi.	(3)	(2)	(1)	(0)

EK-4**BABAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER ÖLÇEĞİ**

AÇIKLAMA: Aşağıda, ana-babanızın çeşitli tutum ve davranışlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır. 16 yaşınıza kadar olan dönemde **BABANIZI** hatırlamaya çalışarak, her bir ifadede en uygun seçeneğin karşısındaki paranteze **X** işareti koyunuz.

	Tamamen böyleydi	Kısmen böyleydi	Pek böyle değildi	Hiç böyle değildi
1. Babam benimle yumuşak ve arkadaşça bir tarzda konuşurdu.	(3)	(2)	(1)	(0)
2. Babam ihtiyaç duyduğum kadar yardım etmezdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
3. Babam hoşlandığım şeyleri yapmama izin verirdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
4. Babam duygusal olarak bana karşı soğuk görünürdü.	(3)	(2)	(1)	(0)
5. Babam sorunlarımı ve endişelerimi anlıyor görünürdü.	(3)	(2)	(1)	(0)
6. Babam bana karşı sevgi doluydu.	(3)	(2)	(1)	(0)
7. Babam kendi kararlarımı vermemden memnuniyet duyardı.	(3)	(2)	(1)	(0)
8. Babam büyümemi istemezdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
9. Babam yaptığım her şeyi kontrol etmeye çalışırdı.	(3)	(2)	(1)	(0)
10. Babam mahremiyetime müdahale ederdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
11. Babam olan-bitenler hakkında benimle konuşmaktan keyif alırdı.	(3)	(2)	(1)	(0)
12. Babam genellikle bana karşı güler yüzlüydü.	(3)	(2)	(1)	(0)
13. Babamın bana, bebekmişim gibi davranma eğilimi vardı.	(3)	(2)	(1)	(0)
14. Babam ihtiyaçlarımı ve isteklerimi anlamıyor gibiydi.	(3)	(2)	(1)	(0)
15. Babam kendimle ilgili kararları almama izin verirdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
16. Babam istenmediğimi hissettirirdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
17. Babam üzgün olduğum zamanlarda kendimi daha iyi hissetmemi sağlardı	(3)	(2)	(1)	(0)
18. Babam benimle pek fazla konuşmazdı.	(3)	(2)	(1)	(0)
19. Babam O'na bağımlı olduğum duygusunu yaşatmaya çalışırdı.	(3)	(2)	(1)	(0)
20. Babam yanımda olmadığı zaman, kendime bakamayacağımı hissederdim.	(3)	(2)	(1)	(0)
21. Babam istediğim kadar özgürlük tanırdı.	(3)	(2)	(1)	(0)
22. Babam istediğim zaman dışarı çıkmama izin verirdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
23. Babam bana karşı aşırı koruyucuydu.	(3)	(2)	(1)	(0)

24. Babam beni övmezdi.	(3)	(2)	(1)	(0)
25. Babam istediğim gibi giyinmeme izin verirdi.	(3)	(2)	(1)	(0)

EK-5

ON MADDELİ KİŞİLİK ÖLÇEĞİ (OMKÖ)

Aşağıda sizi tanımlayan ya da tanımlamayan birçok kişilik özelliği bulunmaktadır. Lütfen her bir ifadenin yanına, o ifadenin sizi tanımlama düzeyini de dikkate alarak o ifadeye katılıp katılmadığınızı belirtmek için 1 ile 7 arasında bir rakam yazınız. İfadelerde size en çok tanımlayan özelliği dikkate alarak, uygun gördüğünüz rakamı yazınız.

- 1 = Tamamen katılmıyorum
- 2 = Kısmen katılmıyorum
- 3 = Biraz katılmıyorum
- 4 = Kararsızım
- 5 = Biraz katılıyorum
- 6 = Kısmen katılıyorum
- 7 = Tamamen katılıyorum

Kendimi olarak görürüm:

- 1. _____ Dışa dönük, istekli
- 2. _____ Eleştirel, kavgacı
- 3. _____ Güvenilir, öz-disiplinli
- 4. _____ Kaygılı, kolaylıkla hayal kırıklığına uğrayan
- 5. _____ Yeni yaşantılara açık, karmaşık
- 6. _____ Çekingen, sessiz
- 7. _____ Sempatik, sıcak
- 8. _____ Altüst olmuş, dikkatsiz
- 9. _____ Sakin, duygusal olarak dengeli
- 10. _____ Geleneksel, yaratıcı olmayan

